

Strategija razvoja Občine Moravske Toplice

STRATEGIJA RAZVOJA 2025-2030
OBČINA MORAVSKE TOPLICE

Vsebina

1	Uvod.....	4
1.1	Namen in cilj	4
1.2	Postopek priprave programa	4
2	Predstavitev občine Moravske Toplice.....	5
3	Analiza stanja.....	7
3.1	Gospodarstvo	7
3.1.1	Podjetništvo in gospodarske družbe	7
3.1.2	Gospodarske družbe	8
3.1.3	Samostojni podjetniki.....	11
3.2	Kmetijstvo	13
3.3	Turizem	17
3.4	Demografske spremembe.....	19
3.5	Stanovanja.....	26
3.6	Vzgoja in izobraževanje.....	27
3.7	Štipendije	30
4	SWOT analiza	31
4.1	Družba	31
4.2	Gospodarstvo	31
4.3	Okolje in prostor	32
4.4	Infrastruktura	33
4.5	Razvoj podeželja in kmetijstva.....	33
4.6	Razvoj javne uprave na lokalni ravni.....	34
5	Ključni razvojni izzivi	35
5.1	Demografski izzivi in družba.....	36
5.2	Gospodarski izzivi in razvoj kraja Moravske Toplice	37
5.3	Okoljski in prostorski razvoj	38
5.4	Infrastrukturni razvoj	39
5.5	Razvoj podeželja in kmetijstva.....	40
5.6	Razvoj javne uprave na lokalni ravni.....	41
6	Vizija razvoja Občine Moravske Toplice	43
7	Strateške razvojne usmeritve	44
7.1	Strateška usmeritev: Vključujoča in odgovorna občina.....	44
7.2	Strateška usmeritev: Konkurenčna občina	46
7.3	Strateška usmeritev: Zelena občina.....	50

7.4	Strateška usmeritev: Povezana občina	54
7.5	Strateška usmeritev: Občina po meri občana	57
8	Vključevanje javnosti	62
9	Okvir za spremljanje	62
10	Zaključek	63

Naslov dokumenta:

STRATEGIJA RAZVOJA OBČINE MORAVSKE TOPLICE ZA OBDOBJE 2025–2030

PRIPRAVLJALEC: Občina Moravske Toplice

Odgovorna oseba na strani pripravljalca: Alojz Glavač

Vodja projekta na strani pripravljalca: Mojca Breščak

SODELUJOČI DELEŽNIKI

TIC Moravske Toplice

Krajevne skupnosti Občine Moravske Toplice

Zainteresirana javnost

1 Uvod

1.1 Namen in cilj

Namen Strategije razvoja Občine Moravske Toplice 2025–2030 je ciljno in usmerjeno spodbujati zeleni, trajnostni razvoj regijskega turističnega središča Moravske Toplice in 27 vasi v občini. Pri tem je osrednja usmeritev okrepiti status regijskega zelenega turističnega središča Pomurja, ki nudi poleg klasičnih termalnih doživetij še edinstvena aktivna športno-rekreativna, kulturna kulinarična in druga doživetja.

Glavni cilj, ki ga zasleduje Strategija, je krepitev statusa Občine Moravske Toplice, kot regijske vodilne turistične destinacije, kolesarskega in športno rekreativnega središča, središča močne in stabilne lokalne ponudbe hrane in kmetijskih pridelkov ter podjetništvu prijaznega okolja.

Strategija je smerokaz uspešnemu upravljanju in razvoj lokalne skupnosti. Program se osredotoča na različne izzive, kot so turistični, kmetijski, gospodarski in prostorski razvoj, demografske spremembe, izzivi digitalizacije in tehnološke spremembe, hipne okoljske spremembe in spremembe, ki jih zaznavamo v navadah prebivalstva. Poleg tega se program nanaša tudi na razvoj tako urbanega kot podeželskega razvoja ter izboljšanja kakovosti bivalnega okolja tako v turističnem središču, kot na podeželju.

Za zagotavljanje zelenega in trajnostnega razvoja se program fokusira na pomen reševanja ključnih vprašanj, kot so omilitev podnebnih spremembe, zmanjšanje onesnaževanje okolja, izboljšanje mikro habitatov, starajoče se lokalno prebivalstvo, beg možganov, hipnemu razvoju digitalizacije in sledenje tem spremembam, ohranjanje naravne in kulturne dediščine, učinkovita uporaba obnovljivih virov energije in kombinacije energetskih virov, trajnostne mobilnosti, učinkovito upravljanje z vodo in vodnimi viri, ohranjanje tradicije in vedenja prednikov.

Razvojni program je temeljni dokument za implementacijo z njim zadanih razvojnih projektov s pomočjo EU in nacionalnih sredstev.

1.2 Postopek priprave programa

Za pripravo strategije razvoja Občine Moravske Toplice smo uporabili pristop, ki združuje tako kvantitativno raziskovalno metodo analize sekundarnih virov in javnih statističnih podatkov, kot tudi kvalitativno raziskovalno metodo.

S kvalitativno metodo, ki je temeljila na poglobljenih intervjujih z različnimi deležniki v Občini Moravske Toplice (predvsem s predstavniki Krajevnih skupnosti), smo preučili mnenja in predloge sodelujočih. V proces priprave s predstavitvijo predloga strategije so vključeni ključni deležniki iz občine Moravske Toplice.

Na osnovi analize stanja in intervjujev smo zasnovali vizijo Občine Moravske Toplice ter opredelili strateške usmeritve, ukrepe in cilje za obdobje 2025-2030.

Občinski svet Občine Moravske Toplice se je s Strategijo razvoja Občine Moravske Toplice za obdobje 2025-2030 seznanil na redni seji Občinskega sveta maja 2025. Dokument velja do morebitne posodobitve ali sprejetja nove strategije.

2 Predstavitev občine Moravske Toplice

Moravske Toplice so zdraviliško-turistični kraj, ki je po osamosvojitvi Slovenije in z nastankom novih občin v letu 1995 postal središče občine, ki obsega še 27 naselij s približno 6.000 prebivalci. Občina s svojimi 28 naselji zavzema prostor v osrednjem in vzhodnem delu Prekmurja in je največja občina po površini v Pomurju. V njej se združijo trije svetovi levega brega reke Mure: Ravensko, Dolinsko in Goričko. Ravninska predela se vežeta z gričevnatim svetom Goričkega, ki je del varovanega območja Krajinski park Goričko in Nature 2000. Občina Moravske Toplice je obmejna občina z Republiko Madžarsko.

Občino Moravske Toplice krasita bogata naravna in kulturna dediščina. Najbolj znana je po vroči črni zdravilni vodi, ki privabi največ turistov in obiskovalcev v regiji. Moravske Toplice so turistična destinacija, ki se uvršča med 10 najbolj obiskanih turističnih krajev v Sloveniji.

Poleg vrhunskih spomenikov kulturne dediščine, kot so Cerkev sv. Martina v Martjancih, Plečnikova cerkev Gospodovega vnebohoda v Bogojini in Cerkev sv. Nikolaja oz. Rotunda v Selu, bogati občino nesnovna dediščina, ki se odraža v medkulturnem sožitju območja, kjer se prepleta življenje Slovencev in madžarske narodnostne manjšine, navade evangeličanov, katoličanov in kalvincev ter baptistov in binkošnikov. To se kaže skozi bogato izročilo, kulturnim življenjem, folklornimi prireditvami, kulinaričnimi posebnostmi in navadami ter običaji.

Občina Moravske Toplice ima zahvaljujoč termalnim zdraviliščem oz. kopalniščem ter bogati naravni in kulturni dediščini uspešno lokalno gospodarstvo, ki ga poganja predvsem turizem in kmetijstvo. Občina ima več kot 60-letno turistično tradicijo in destinacija Moravske Toplice je največja turistična destinacija v Pomurju. K turizmu pa doprinese tudi zavezanost zelenim in trajnostnim praksam. Destinacija se ponaša z znakom Slovenia Green Destination Gold. Za usmerjeno delovanje na področju razvoja trajnostnega turizma je ključno aktivno sodelovanje med destinacijami, turističnimi ponudniki in drugimi turističnimi deležniki. Zato gre posebna zahvala vsem, ki že danes soustvarjajo zeleno zgodbo destinacije Moravske Toplice in Pomurja.

Kmetijstvo je poleg turizma v občini najmočnejša gospodarska dejavnost. Zaradi ugodnih klimatskih razmer in rodovitnih tal je kmetijstvo v tem območju zelo razvito. Na ravninskem delu občine je večina površin obdelana kot njive in travniki. Večina kmetijskih površin je dobre kvalitete, čeprav se na južnem delu pojavljajo tudi močno peščena in prodnata tla, ki slabo zadržujejo vlago, na nekaterih predelih pa so močvirnati predeli. Gozdov je na ravnem delu občine malo. Pravo nasprotje ravninskemu delu predstavlja gričevnat del občine, ki je na nekaterih delih celo več kot 40% poraščen z gozdovi.

V Občini Moravske Toplice je bilo leta 2024 registriranih 440 poslovnih subjektov, kamor sodijo tudi društva in dopolnilne dejavnosti na kmetijah ter poslovne enote. Podporno okolje v regiji predstavljajo Pomurska gospodarska zbornica, Obrtno podjetniška zbornica in Kmetijsko gozdarska zbornica. Občina vlaga v razvoj podjetništva skozi vzpostavitev inkubatorja in razvoja predvsem poslovne cone Bogojina.

Dostopnost, dobra komunalna opremljenost in dobre povezave preko avtocestnega križa ter bližina regijskega središča in relativno majhna oddaljenost od prestolnic sosednjih držav ter letališč nudijo veliko potenciala za turistični, zdravstveni in podjetniški razvoj Občine Moravske Toplice.

Občina Moravske Toplice, kot cenjena turistična destinacija, si v prihodnje prizadeva okrepiti turistično ponudbo za vedno bolj zahtevne goste, podpreti lokalno podjetništvo in kmetijstvo, zagotoviti prebivalcem ustrezno infrastrukturo in storitve za kakovostno življenje in bivanje ter zaokrožiti celotno

ponudbo občine tako, da bo privlačna tako za obiskovalce in turiste, kot tudi za priseljevanje mladih družin in za investiranje podjetij ter večjih vlagateljev.

3 Analiza stanja

3.1 Gospodarstvo

3.1.1 Podjetništvo in gospodarske družbe

Pomurje ima nekatere specifične gospodarske kazalnike, ki odražajo stanje in dinamiko njenega gospodarstva. Občina Moravske Toplice ima zahvaljujoč termalnim zdraviliščem oz. kopališčem ter bogati naravni in kulturni dediščini uspešno lokalno gospodarstvo, ki ga poganja predvsem turizem in kmetijstvo. Občina ima več kot 60-letno turistično tradicijo in destinacija Moravske Toplice je največja turistična destinacija v Pomurju. K turizmu pa doprinese tudi zavezanost zelenim in trajnostnim praksam. Destinacija se ponaša z znakom Slovenia Green Destination Gold.

AJPES je 16. maja 2024 na podlagi zbranih podatkov iz letnih poročil, pripravil Informacijo o poslovanju gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in zadrug v Pomurski regiji v letu 2023. V letu 2024 je statistične podatke iz letnih poročil za leto 2023 oddalo 1.890 družb in 2.334 samostojnih podjetnikov v Pomurju.

V Občini Moravske Toplice je registriranih 440 poslovnih subjektov, kamor sodijo tudi društva in dopolnilne dejavnosti na kmetijah ter poslovne enote. Podporno okolje v regiji predstavljajo Pomurska gospodarska zbornica, Obrtno podjetniška zbornica in Kmetijsko gozdarska zbornica.

Tabela 1: Kazalniki poslovanje v letu 2023

Kazalniki poslovanja	družbe	podjetniki
Gospodarnost		
Celotna gospodarnost poslovanja (CP/CO)	1,05	1,08
Donosnost		
Donosnost sredstev – ROA	0,308	0,513
Donosnost kapitala – ROE	0,604	0,889
Produktivnost		
Prihodki na zaposlenega (EUR)	203.709	119.394

Vir: PGZ, 2024

Na poslovne rezultate so v letu 2023 vplivali tudi drugi dejavniki gospodarskih in finančnih gibanj, ki v obdobju zadnjih šestih let po lanskim rekordnih prehajajo v bolj umirjene vrednosti in nihanja (AJPES 2024):

- cene življenjskih potrebščin so se vsled inflaciji v letu 2023 povišale za 7,4 %
- cene industrijskih izdelkov pri proizvajalcih so se povečale za 6,1 %, v letu 2022 je rast cen industrijskih izdelkov predstavljala 19,6 %, leto prej do 5 %-nih točk;
- obseg industrijske proizvodnje je upadel za 5,6 %, leto prej je beležil rast za 1,2 %, pri čemer so navedeni podatki Statističnega urada Republike Slovenije začasni;
- Slovenija je v letu 2023 izvozila za 55.070.782 tisoč EUR blaga, uvozila pa za 57.080.233 tisoč EUR blaga, pri čemer sta oba objavljena podatka Statističnega urada Republike Slovenije še začasna. Izvoz je v primerjavi z letom 2022 porasel za 4,7 %, uvoz pa za 0,9 % (leto prej + 33,4 oz. + 36,2 %);
- pokritost uvoza z izvozom v letu 2023 je po lanski najnižji vrednosti v obdobju zadnjih šestih let, dosegla odboj in tako pristala na koeficientu 96,5 (leto prej 92,9);
- v letu 2023 se je izvoz v države članice EU-275 zmanjšal za 4,7 % in je v strukturi celotnega izvoza predstavljal 55,7 % (leto prej 61,2 %). Izvoz v države nečlanice EU se je v letu 2023 v

primerjavi z letom prej povečal za 19,4 % in je predstavljal 44,3 % celotnega izvoza (leto prej 38,9 %);

- uvoz iz držav članic EU-27 je upadel za 6,1 % (leto prej porast za 25,4 %) in je v strukturi celotnega uvoza predstavljal 56 % (lani 60,2 %). Uvoz iz držav nečlanic EU se je v letu 2023 v primerjavi z letom prej povečal za 11,4 % (leto prej porast za 56,6 %) in je predstavljal 44 % celotnega uvoza (leto prej 39,9 %);
- povprečna temeljna obrestna mera je bila v letu 2023 pozitivna in je znašala 8,34 %, leto prej 8,41 %.

Tabela 2: Pomurje v primerjavi s slovenskim povprečjem 2023 v EUR

	Pomurje	Slovensko povprečje
Neto dodana vrednost na zaposlenega – družbe	48.294	55.688
Neto dodana vrednost na zaposlenega – s.p.	39.572	40.731
Neto dodana vrednost na nosilca dejavnosti in njegove zaposlene – s.p.	20.273	18.413
Bruto plača na zaposlenega – družbe	2.001	2.034
Bruto plača na zaposlenega – s.p.	1.461	1.337
BDP na prebivalca (2022)	18.534	27.040
Stopnja brezposelnosti	6,9%	4,9%

Vir: PGZ, 2024

3.1.2 Gospodarske družbe

Po podatkih AJ PES je za leto 2023 podatke iz letnih poročil v pomurski regiji predložilo 1.890 družb, kar pomeni 11 družb več kot leta 2022. Družbe, ki so podatke predložile, so ustvarile za 11 % več neto čistega dobička kot v preteklem letu. S 17.578 zaposlenci (+ 1,1 %) so povečale obseg premoženja za 7 % in obseg skupnih prihodkov in odhodkov za 4 %. Na povečanje prihodkov in odhodkov so v Pomurju najbolj vplivale družbe s področja predelovalnih dejavnosti, trgovine, vzdrževanja in popravil motornih vozil ter gradbeništva.

Vrednost kapitala je bila v primerjavi z letom prej višja za 9 % in predstavlja dobro polovico obveznosti do virov sredstev. Delež lastniškega financiranja, to je delež kapitala v obveznostih do virov sredstev, se je v primerjavi z letom 2022 izboljšal za 1,2 %-ne točke (iz 49,7 v letu 2022 % na 50,9 % v letu 2023). Izboljšal se je tudi kazalnik financiranja dolgoročnih sredstev in zalog z dolgoročnimi viri sredstev (iz 0,973 v letu 2022 na 0,992 v letu 2023). Razmerje med finančnimi dolgoročnimi in kratkoročnimi obveznostmi v primerjavi z EBITDA (denarni tok iz poslovanja) se je poslabšalo. V letu 2023 je znašalo 2,043, v letu 2022 2,303. Izboljšala pa se je vrednost EBT, saj so družbe dosegle več neto celotnega dobička kot leta 2022. Pri ustvarjenem denarnem toku iz poslovanja (EBITDA) so bile družbe v letu 2023 uspešnejše, saj so ustvarile za 9 % boljši rezultat. Prav tako so v letu 2023 za 14 % izboljšale neto dobiček iz poslovanja (EBIT), v letu 2022 je bila zabeležena rast 2 %. Po pokritju davkov so družbe v regiji izkazale neto čisti dobiček v višini 132.645 tisoč evrov. To je rezultat poslovanja tako uspešnih kakor tudi neuspešnih družb. Uspešne družbe (73 % vseh) so obseg čistega dobička povečale za 18 %, neuspešne družbe (26 % vseh) so obseg čiste izgube povečale za dve tretjini. Gledano po področjih dejavnosti, so v regiji najbolj poslovale družbe, ki so izvozno najbolj dejavne, to so družbe s področja delovanja predelovalne dejavnosti in trgovine. Ustvarile so 66 % celotnega neto čistega dobička regije ter 89 % vseh prihodkov od prodaje na tujem trgu. Družbe teh dejavnosti so tudi najbolj prispevale k ustvarjeni neto dodani vrednosti, saj predstavljajo 62 % celotnega obsega neto dodane vrednosti. Čeprav se je v primerjavi z letom prej neto dodana vrednost povečala za 10 %, ni preseгла meje milijarde evrov, znašala je 848.902 tisoč evrov. Po indeksu rasti neto dodane vrednosti so pomurske družbe med 12

statističnimi regijami na 6. mestu in za republiškim povprečjem zaostajajo za 2 %-ni točki. Družbam v regiji pripada 2,4 %-ni delež skupno ustvarjenih prihodkov in 2,5 %-ni delež ustvarjenih skupnih odhodkov. Čisti dobiček pomurskih družb predstavlja 2,0 % delež v celotnem dobičku v Sloveniji, delež čiste izgube znaša 2,4 %. Po indeksu rasti neto čistega dobička so pomurske družbe za eno odstotno točko presegle slovensko povprečje. Med statističnimi regijami v Sloveniji tako pomurske družbe zasedajo 5. mesto, in so v primerjavi z letom prej po indeksu rasti neto čistega dobička napredovale za 4 mesta. Za eno mesto so napredovale tudi pri ustvarjenih prihodkih na zaposlenega in se v letu 2023 med statističnimi regijami iz 9. mesta, ki so ga zasedale v letu 2022, povzpele na 8. mesto. Čeprav so pomurske družbe v povprečju prvič obračunale bruto plačo na zaposlenega čez 2.000 evrov, ostajajo med statističnimi regijami na 11. mestu. Po ustvarjeni neto dodani vrednosti na zaposlenega pa na zadnjem, 12. mestu.

Tabela 3: Družbe v občini Moravske Toplice 2023

	Občina Moravske Toplice
Število družb	107
Delež družb v regiji	5,7%
Število zaposlenih	312
Delež zaposlenih v regiji	1,8
Znesek prihodka	34.659.000,00
Delež prihodka v regiji	1%
Čisti prihodki od prodaje	33.121.000,00
Delež čistega prihodka od prodaje v regiji	1%
Čisti prihodki od prodaje na tujem trgu	2.113.000,00
Delež čistega prihodka od prodaje na tujem trgu v regiji	0,2
Odhodki skupaj	32.109.000,00
Delež odhodkov od prodaje v regiji	0,9%
Vrednost aktive na dan 31. 12. 2023	51.293.000
Delež vrednosti aktive na dan 31. 12. 2023	1,9%

AJPES, 2024

Tabela 4: Družbe v Občini M. Toplice - dodana vrednost, izguba na substanci in NDV družb v 2023

		Občina Moravske Toplice
Dodana vrednost	Št. družb	83
	Znesek (EUR)	13.934.000,00
	Delež	1,6%
	Indeks 2023/2022	110
Izguba na substanci	Št. družb	23
	Znesek (EUR)	260.000,00
	Delež	5,7%
	Indeks 2023/2022	117
Neto dodana vrednost	Znesek	13.674.000,00
	Indeks 2023/2022	110
	Znesek na zaposlenega (EUR)	43.870,00

AJPES, 2024

Tabela 5: Poslovni izid družb v občini Moravske Toplice v letu 2023

		Občina Moravske Toplice
Čisti dobiček	Št. družb	71
	Število zaposlenih	292
	Znesek (EUR)	2.612.000,00
	Delež	1,6%
	Indeks 2023/2022	112
Čista izguba	Št. družb	35
	Število zaposlenih	20
	Znesek (EUR)	512.000,00
	Delež	1,9%
	Indeks 2023/2022	106
Neto čisti dobiček / izguba	Znesek	2,100.000,00
	Indeks 2023/2022	114
	Znesek na zaposlenega (EUR)	6.738,00

AJPES, 2024

Poslovni rezultat pomurskih družb se je v letu 2023 v primerjavi z letom prej izboljšal, saj so družbe ustvarile za 17.499 tisoč evrov več dobička iz poslovanja, kar predstavlja 12 %-no rast. Izboljšal se je tudi poslovni izid iz drugega delovanja, kot razlike med drugimi prihodki in drugimi odhodki, in to za 22 %. Manj ugoden je bil poslovni izid iz financiranja, saj so pomurske družbe na tem področju ustvarile negativni rezultat. Finančni odhodki so tako preseгли finančne prihodke za 3.023 tisoč evrov in ustvarjena je bila izguba iz financiranja, v letu prej so družbe beležile dobiček iz financiranja v višini 284 tisoč evrov. Družbe v republiki so izkazale pozitiven rezultat iz poslovanja, iz drugega delovanja in financiranja poslovanja. Poslovni izid iz poslovanja se je izboljšal za 16 %, izid iz drugega delovanja se je izboljšal 2 krat, izid iz financiranja pa se je v primerjavi s preteklim letom poslabšal. Poslovno aktivne družbe v Pomurju so v letu 2023 zabeležile 4 %-no rast skupnih prihodkov in odhodkov, medtem ko je vrednost skupnih prihodkov in odhodkov pri vseh poslovno aktivnih družbah v republiki ostala na enaki ravni kot v predhodnem letu.

Obseg čistega dobička je bil večji od obsega čiste izgube, zato so pomurske družbe poslovno leto 2023 zaključile pozitivno, z neto čistim dobičkom v višini 132.645 tisoč evrov. V primerjavi z letom prej se je obseg neto čistega dobička povečal za 11 %, na republiški ravni se je povečal za 10 %. Pri pomurskih družbah je rast čiste izgube presegla rast čistega dobička za 49 %-nih točk. V primerjavi z republiškim povprečjem so pomurske družbe zabeležile višjo rast čistega dobička za 11 %-nih točk. Družbe v republiki so bili uspešnejše pri doseženi čisti izgubi, saj so jo zmanjšale za 7 %, pri pomurskih družbah je v primerjavi s pretekli letom zabeležena 67 %-na rast čiste izgube. Pomurske družbe so v letu 2023 dosegle boljši poslovni rezultat pred obdavčitvijo, saj je bil neto celotni dobiček v primerjavi z letom 2022 višji za 10 %. Vse družbe v republiki so ta kazalnik izboljšale za 9 %. V primerjavi z družbami v republiki so pomurske družbe izkazale tudi 3 %-ne točke več davka iz dobička.

3.1.3 Samostojni podjetniki

Pri pomurskih podjetnikih se, tako kot pri podjetnikih na republiški ravni, po ekspanzivni rasti v letu 2021, ki je bila posledica oživljanja gospodarske dejavnosti po Covidu-19, v letu 2023 kaže nadaljevanje pozitivnega trenda poslovanja iz leta 2022. Število registriranih podjetnikov, primerjaje z letom poprej, poraste za 5 % (leto prej rast za dobre 3 %), v manjši meri pa poraste tudi število zavezanih za oddajo letnih poročil, kar je posledica povečanega števila in deleža podjetnikov, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov (t. i. normirancev).

2.334 podjetnikov ali 4,6 % vseh v Sloveniji je ustvarilo neto podjetnikovega dohodka v višini 21.628 tisoč evrov, 12 % več kot v letu 2022 (leto prej rast za 5 %). Podjetniki s pozitivnim poslovnim izidom so podjetnikov dohodek iz leta 2022 povečali za 11 %, za 2 % pa so negativni poslovni izid povišali podjetniki, ki so poslovali z izgubo (leto prej 8 %-na rast pozitivnega izida in 38 %-na negativnega). Večjih sprememb v strukturi podjetnikovih prihodkov in odhodkov ne zaznavamo - največji vpliv na prihodke imajo še vedno poslovni prihodki – znotraj teh pa prihodki iz naslova prodaje na domačem trgu (86,1 % vseh prihodkov), ki beležijo 8 %-no rast, istočasno zaznavamo 6 %-no rast prihodkov od prodaje v tujini, od tega 8 %-no rast na trgu EU in 30 %-ni upad na trgu 3. držav. Finančni prihodki s komaj zaznanim vplivom na skupne prihodke beležijo 5 %-ni upad. Tudi med odhodki igrajo največjo vlogo poslovni odhodki, znotraj teh pa s 63,6 %-nim deležem vseh odhodov stroški, blaga, materiala in storitev, ki so porasli za 4 % ter stroški dela z 22 %-nim deležem (12 %-na rast).

Največ podjetnikov v Pomurju (414 ali 17,7 %) je izhajalo iz dejavnosti gradbeništva. Ta sektor je tudi največji zaposlovalec v regiji in ustvarja največ neto podjetnikovega dohodka ter neto dodane vrednosti. Z 0,2 %-nima točkama zaostanka za sektorjem prometa in skladiščenja, ki ima vodilno vlogo v regiji po prihodkih in odhodkih, se gradbeništvo na tem področju uvršča na drugo mesto. Gospodarski utrip regije pomembneje določata še predelovalna dejavnost, ki ima največjo aktivo ter gostinstvo, ki po številčnosti in zaposlovanju zaseda drugo mesto, ustvarja pa največ negativnega poslovnega izida ter izgube na substanci. V letu 2023 beležimo pozitivno poslovanje podjetnikov v vseh pomurskih občinah in sektorjih razen v sektorju oskrbe z vodo, ravnanjem z odplakami in odpadki, saniranjem odplak. Neto izgube na substanci ne beleži nobena regijska občina, niti sektor. Kazalniki produktivnosti v letu 2023 tako na regijski kot republiški ravni izkazujejo pozitiven trend. Primerjava rasti teh kazalnikov med Pomurjem in Slovenijo kaže na večji razkorak pri kazalniku neto podjetnikovega dohodka na zaposlenega (regija + 10 %, Slovenija + 15 %), stopnje rasti ustvarjenega prihodka na zaposlenega ter neto dodane vrednosti na zaposlenega so primerljivejše: regija + 5 oz + 10 %, Slovenija + 6 oz. + 11 %. Če pri izračunu neto dodane vrednosti na osebo poleg zaposlenih upoštevamo še nosilce dejavnosti, vrednost tega kazalnika v regiji z 20.273 evri tudi v letu 2023 preseže republiškega, in sicer za 29 EUR (leto prej presežek za 82 EUR).

Tabela 6: Podjetniki v občini Moravske Toplice 2023

	Občina Moravske Toplice
Število družb	116
Delež družb v regiji	5,0%
Število zaposlenih	142
Delež zaposlenih v regiji	5,8
Znesek prihodka	14.264.000,00
Delež prihodka v regiji	4,9%
Čisti prihodki od prodaje	13.897.000,00
Delež čistega prihodka od prodaje v regiji	4,9%
Odhodki skupaj	13.318.000,00
Delež odhodkov od prodaje v regiji	4,9%
Vrednost aktive na dan 31. 12. 2023	7.831.000,00
Delež vrednosti aktive na dan 31. 12. 2023	4,1%

AJPES, 2024

Tabela 7: Podjetniki v Občini M. Toplice - dodana vrednost, izguba na substanci in NDV družb v 2023

		Občina Moravske Toplice
Dodana vrednost	Št. podjetnikov	112
	Znesek (EUR)	5.313.000,00
	Delež	5,4%
	Indeks 2023/2022	105
Izguba na substanci	Št. podjetnikov	4
	Znesek (EUR)	5.000,00
	Delež	0,9%
	Indeks 2023/2022	33
Neto dodana vrednost	Znesek	5.309.000,00
	Indeks 2023/2022	106
	Znesek na zaposlenega (EUR)	20.613,00

AJPES, 2024

Tabela 8: Poslovni izid družb v občini Moravske Toplice v letu 2023

		Občina Moravske Toplice
Čisti dobiček	Št. podjetnikov	104
	Število zaposlenih	135
	Znesek (EUR)	1.036.000,00
	Delež	4,3%
	Indeks 2023/2022	91
Čista izguba	Št. podjetnikov	12
	Število zaposlenih	7
	Znesek (EUR)	90.000,00
	Delež	3,8%
	Indeks 2023/2022	235
Neto čisti dobiček / izguba	Znesek	946.000,00
	Indeks 2023/2022	86
	Znesek na zaposlenega (EUR)	3.673,00

AJPES, 2024

Pomurski podjetniki, so v letu 2023 izkazali za 12 % več neto podjetnikovega dohodka kakor v letu 2022 (SLO + 20 %). To pomeni, da so izboljšali rezultate poslovanja in ustvarili, opredeljeno vrednostno, nekaj manj kot 2,4 mio evrov več neto podjetnikovega dohodka. Rast podjetnikovega dohodka pri podjetnikih v Pomurju je bila z indeksom 111 za 8 odstotnih točk nižja kot v republiškem povprečju. Pomurski podjetniki, ki so poslovali z negativnim poslovnim izidom, so izgube v primerjavi z letom 2022 povečali za 2 % (podjetniki na republiški ravni za 4 %). Prihodki pomurskih podjetnikov so v primerjavi z letom 2022 zrasli za 8 %, odhodki pa za 7 %. Na republiški ravni je bila rast prihodkov oz. odhodkov za 3 odstotne točke višja od rasti na regionalni ravni.

Število podjetnikov, ki so zavezani k oddaji letnega poročila za leto 2023 raste, zmanjšuje se pa delež zavezancev za oddajo letnih poročil. Slednji je posledica rasti števila, (tj. s 1.707 na 1.869), in deleža normirancev, ki k oddaji letnih poročil niso zavezani. Glede na velikost je v letu 2023 v pomurskem prostoru poslovalo 2.294 mikro in 40 majhnih (leto prej 2.273 in 32) podjetnikov. Srednjih in velikih podjetnikov v Pomurju v letih 2023 in 2022 ni bilo.

3.2 Kmetijstvo¹

Kmetijstvo je poleg turizma v občini najmočnejša gospodarska dejavnost. Klimatske spremembe silijo tudi kmete v precizno kmetijstvo. Gre za metode in tehnologije, ki kmetovalcu pomagajo pri natančnem obdelovanju zemlje. Ob tem se vodijo kmetijsko-podjetniške evidence uspešnosti, ki jih je mogoče uporabiti za ocenjevanje. Vedno bolj se uveljavlja tudi uporaba napredne opreme, kot so npr. dušikovi senzorji za natančnejše potrebe gnojil, ali uporaba sistemov GPS, ki so krmilni asistenti za natančnejše obdelovanje. Na voljo so tudi satelitske baze podatkov, ki podpirajo precizno kmetijstvo.

Tabela 10: Raba kmetijskih zemljišč v Občini Moravske Toplice po letih

Leto	2000	2010	2020
Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na kmetijsko gospodarstvo [v ha]	7,4	7,6	10,0
Delež kmetijskih zemljišč v uporabi, glede na celotno površino občine [v %]	49,0	38,6	39,3
Delež površine njiv glede na kmetijsko zemljišče v uporabi [v %]	/	81,7	83,5
Delež površine trajnih travnikov in pašnikov glede na kmetijsko zemljišče v uporabi [v %]	18,5	15,0	13,5
Delež površine trajnih nasadov glede na kmetijsko zemljišče v uporabi [v %]	/	3,3	3,1
Površina kmetijskih zemljišč v uporabi na 1.000 prebivalcev [v ha]	1.118	930	973
Površina njiv na 1.000 prebivalcev [v ha]	/	760	812
Površina žit na 1.000 prebivalcev [v ha]	682	542	578
Delež kmetijskih gospodarstev z 10 ali več hektarov kmetijskih zemljišč v uporabi [v %]	14,5	18,6	14,9

SURS, 2024

¹ Podrobna predstavitev kmetijstva v občini Moravske Toplice je priloga tega dokumenta

Tabela 11: Glave velike živine [GVŽ] v Občini Moravske Toplice po letih

leto	2000	2010	2020
Št. glav velike živine na kmetijsko gospodarstvo	4,3	4,5	4,4
Št. glav velike živine na ha kmetijskih zemljišč v uporabi	0,58	0,59	0,44
Št. glav velike živine [GVŽ] na 1.000 prebivalcev	652	553	432
Delež kmetijskih gospodarstev, ki redijo živino [v %]	90,5	72,0	58,3

SURS, 2024

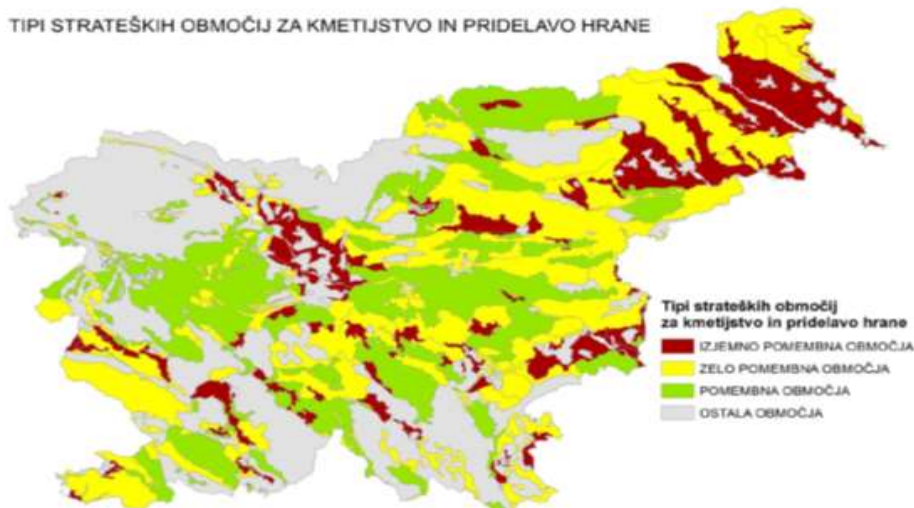
Rodovitna zemlja je največje bogastvo, ki ga ima Občina Moravske Toplice. Obdelovalci rodovitne zemlje se soočajo z različnimi zahtevami tržišča na katerem poslujejo (hrana, energija, les), kakor tudi z okoljskimi zahtevami in zahtevami družbenega okolja. Ravenski del občine sodi med izjemno pomembna območja za kmetijstvo. Sočasno sodi občina med sušno najbolj ogrožena območja v državi.

Statistični podatki nam kažejo, da se je obdelava kmetijskih zemljišč stabilna, a se zmanjšuje število travnikov, pašnikov in trajnih nasadov. Močno pa upada živinoreja.

Način obdelave rodovitne zemlje vpliva na kakovost okolja v katerem živimo in posledično na zdravje in življenjski standard ljudi. Na obdelavo zemlje vplivajo tudi sektorji, ki promovirajo OVE in URE, biodiverzitetu, kakovost in uporabo površinske, podtalne in pitne vode.

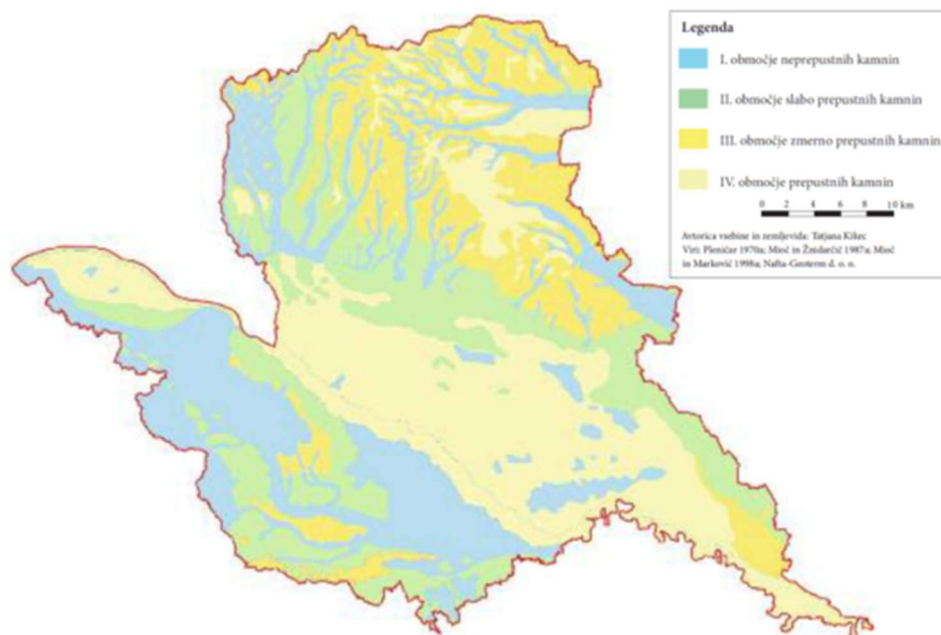
Pomembno je, da občina skladno s politiko zelene destinacije, vključi v svoje razvojne prioritete skrb za rodovitno zemljo in spodbuja načine kmetovanja in gozdarjenja, ki prispeva k varovanju naravnih virov občine in okoljskim dobrinam in storitvam, ki jih podpira.

Občina je na Goričkem obdana z Naturo 2000, zato veljajo v tem delu strožji ukrepi za kmetijsko dejavnost, slednja je za industrijo najmočnejše področje. V strukturi kmetijske proizvodnje je poudarek na poljedelstvu in živinoreji.

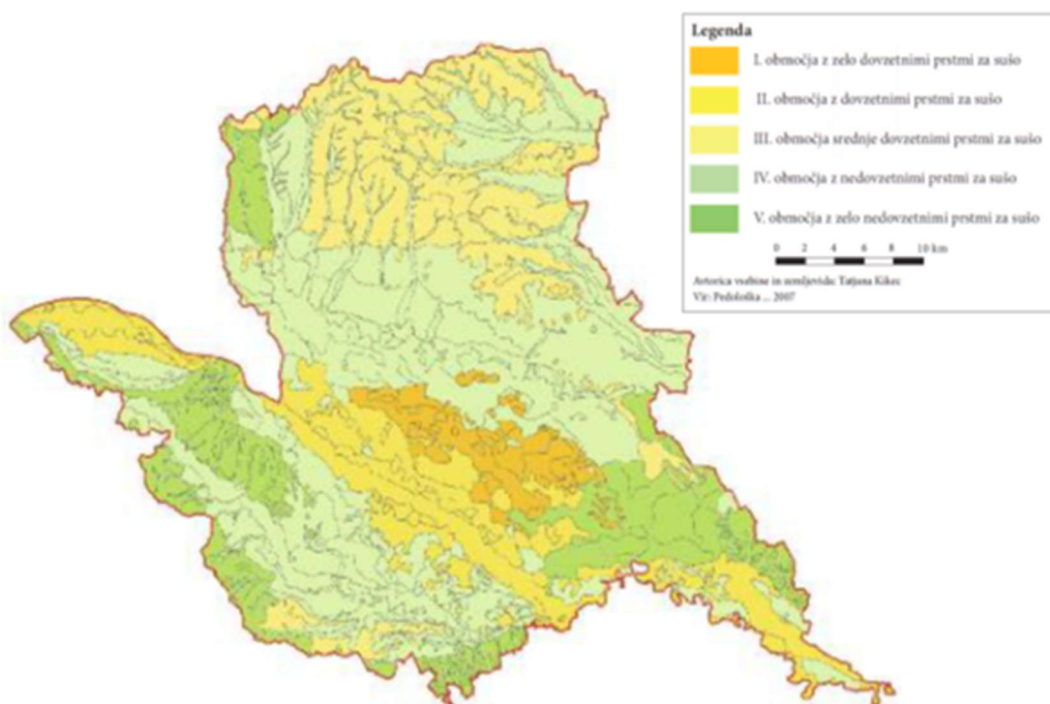

Slika: Strateška območja za kmetijstvo in pridelavo hrane.²

² UL RS št. 71 / 15. 11. 2016

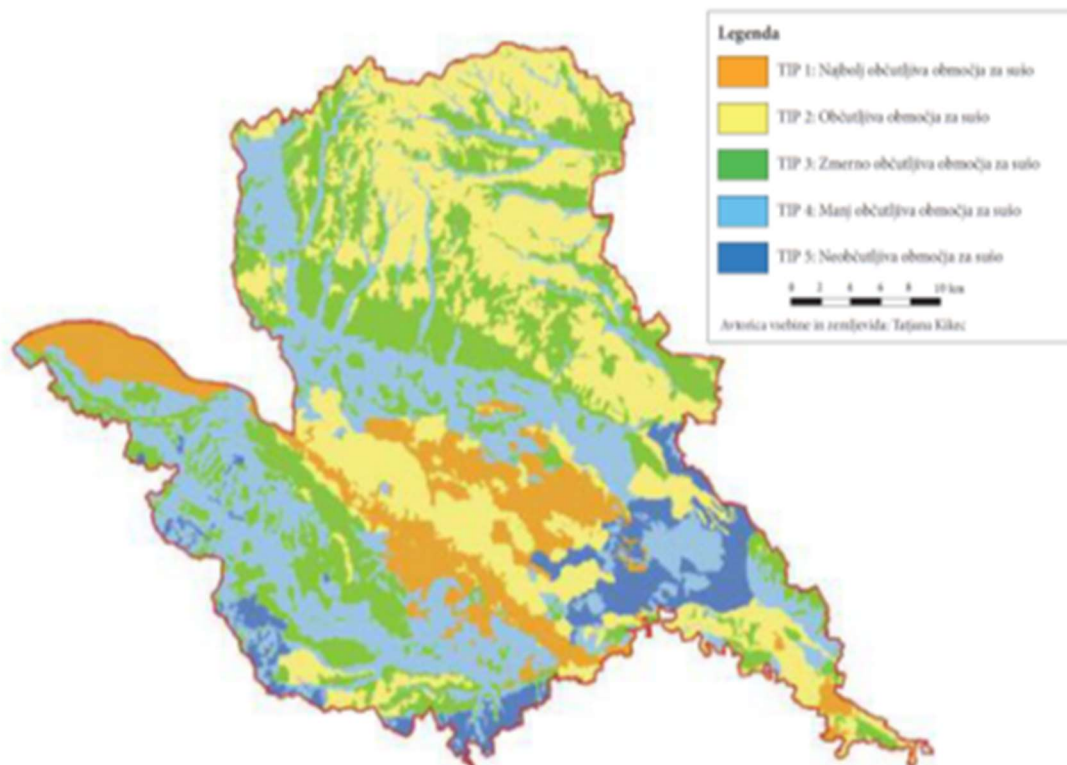
Slika: Območja različne prepustnosti kamninske podlage.³

Slika: Pomurje glede na dovzetnost za sušo.⁴

³ Geografski vestnik 87-2, 2015, 23–41.

⁴ Geografski vestnik 87-2, 2015, 23–41.

Slika 5: Geografska tipizacija Pomurja glede na občutljivost za sušo.⁵

Možne usmeritve in cilji za izboljšanje strukture in dohodkovnega položaja kmetijstva v občini Moravske Toplice:

- Spodbujati prevzem kmetij v lastništvo in upravljanje mlajši generaciji – mladi prevzemnik (javni razpisi, subvencije, podpore ...).
- Osveščanje o prednostih povečanja velikostne strukture kmetij (obseg obdelovalnih površin, velikostno strukturo parcel) in izvedba komasacije, saj bi s tem pridobile tako »manjše« kakor tudi »velike« kmetije.
- Spodbujanje usmeritve manjših kmetij v ekološko kmetovanje, specializacijo, butično kmetovanje, dopolnilne dejavnosti (dodelava in predelava kmetijskih proizvodov), turizem, z namenom, da ne pride do prevlade enih ali drugih, kar lahko pripomore k ohranjanju ruralnega, naravi prijaznega in hkrati razvojno usmerjenega značaja kmetijske pridelave v občini. Velja za vse panoge kmetijstva (poljedelstvo, živinoreja, zelenjadarstvo, vinogradništvo, sadjarstvo, pridelavo zelišč itd.).
- Preučitev možnosti izgradnje namakalnih sistemov in izkoriščanja geotermalne vode za namen kmetijstva.
- Izgradnja objektov za skladiščenje, dodelavo, predelavo in trženje kmetijskih proizvodov (organizacija pridelovalcev – povezovanje kmetij, skupna promocija, trženje ...) npr. na občinskih površinah.
- Možnosti izkoriščanja naravnih danosti v sozvočju s kulturno krajino (gričevnato obrobje) predvsem za razvoj vinogradništva, sadjarstva v kombinaciji z dopolnilno dejavnostjo in kapacitetami v turizmu (vinotoč, izletniška kmetija, kmetija z nastanitvijo ipd.).

⁵ Geografski vestnik 87-2, 2015, 23–41. Interno gradivo, lokalni akcijski načrt Coop MDD, ZRSVN 2018.

Evropska agencija za varnost hrane (EFSA) ima v postopku izdelave ocene varnosti 99 vlog za nova živila, ki so vir beljakovin. Nova živila moramo razumeti kot sredstvo za zmanjšanje okoljskega odtisa proizvodnje beljakovin. Alternativne beljakovine imajo lahko pomembno vlogo v prihodnosti. To niso le beljakovine iz žuželk, temveč iz številnih drugih virov: ječmena, riža, leče, oljne repice, kalčkov lucerne, gob, alg ... Če bomo v prihodnje želeli zgraditi bolj trajnosten prehranski sistem, so nova živila nujnost. Največji izziv današnjega časa je, kako pridelati dovolj beljakovin za prehrano vse večjega števila prebivalcev, ne da bi uničili planet, pravi Bernhard Url, direktor EFSA⁶.

3.3 Turizem⁷

Bogastvo Moravskim Toplicam dajejo zdravilni vreli; Terme 3000 in Terme Vivat sta nosilca termalnega turizma in ključna stebra turističnega gospodarstva. Poleg zdravilnih termalnih vrelcev so Moravske Toplice odlično izhodišče za številne rekreativne aktivnosti.

Konkurenčnost in privlačnost občine Moravske Toplice kot turistične destinacije gradimo na bogati kulturni, etnološki in sakralni dediščini, bogatih naravnih danostih, raznolikosti narodnosti (predstavniki madžarske manjšine v 5 dvojezičnih naseljih), verski raznolikosti (predstavniki katoliške, evangeličanske, binkošne in kalvinske veroizpovedi), idilični naravi, čistem okolju, avtentičnosti turistične ponudbe, lokalnih izdelkih, lokalnem značaju destinacije in varni destinaciji za sprostitev in aktivni oddih.

Moravske Toplice imajo zlati znak Slovenia Green Destination Gold za destinacije in imajo 10 certificiranih predstavnikov turističnega gospodarstva, ki se razvijajo v smeri trajnostnega poslovanja in upravljanja turistične dejavnosti.

Na gospodarskem nivoju dominirata Terme 3000 in Terme Vivat, ki sta glavna nosilca termalnega turizma in hkrati pomembna ponudnika nastanitvev, ter skupaj obvladujeta več kot 42% vseh nastanitvenih zmogljivosti destinacije. Ob njiju deluje še 210 manjših nastanitvenih ponudnikov, kar obiskovalcem omogoča pestro izbiro namestitev različnih kategorij. Destinacija ponuja pretežno hotelske in apartmajske nastanitve, vendar zaznava pomanjkanje kampov in butičnih prenočišč v naravi, kar predstavlja pomembno priložnost za nadaljnji razvoj.

Institucionalni nivo predstavlja TIC Moravske Toplice, ki povezuje turistično ponudbo občine s storitvami, kot so informacijska podpora, recepcijska dejavnost za določene nastanitve, izposoja koles, prodaja lokalnih izdelkov, organizacija prireditev in razvojna turizma z izvajanjem nacionalnih in mednarodnih projektov.

Civilno-družbeni nivo pa prispeva z dejavnostmi 85 društev, ki s kulturnimi in turističnimi dogodki ohranjajo lokalno tradicijo, skrbijo za povezavo z lokalno skupnostjo in bogatijo obiskovalčevo izkušnjo.

Občina Moravske Toplice beleži visoko zasedenost nastanitvenih kapacitet, še posebej poleti in med vikendi, ko se zasedenost močno poveča. Po pandemiji COVID-19 se je število nočitev stabiliziralo in doseglo pred pandemične ravni, okrevanje pa se odraža tudi v prihodkih od turistične takse, ki so po izteku turističnih bonov sicer upadli, a kažejo na nadaljnjo rast. Glavni motivi za obisk Moravskih Toplic vključujejo termalno vodo, bogato gastronomsko in kulturno dediščino ter aktivnosti na prostem, kot

⁶ Prijatelj Videmšek, 2021

⁷ Turistična strategija Občine Moravske Toplice je priloga tega dokumenta

sta kolesarjenje in pohodništvo. Struktura gostov je mednarodno raznolika, vendar je destinacija v veliki meri odvisna od avstrijskih gostov, kar predstavlja tveganje za prihodnost. Raznolikost trga se postopoma izboljšuje z večjim deležem turistov iz Češke, Nemčije in Nizozemske.

Destinacija beleži 20 gostinskih objektov, vendar je gostinska ponudba prav tako omejena; številni vinotoči in gostinski obrati delujejo le ob koncih tedna, kar zmanjšuje dostopnost lokalne kulinarike za obiskovalce. Obnova vinogradniške tradicije in podpora mlajši generaciji gostincev bi lahko izboljšala dostopnost in prepoznavnost kulinarčne ponudbe, hkrati pa bi omogočila obiskovalcem trajnejši stik z lokalno kulturo in običaji.

Občina Moravske Toplice je v obdobju 2018–2023 zabeležila pomembne premike v številu nočitev in strukturi gostov. Najbolj uspešno leto je bilo 2019, ko je destinacija zabeležila 558.544 nočitev, kar je odraz uspešne promocije in stabilne mednarodne privlačnosti. Pandemija COVID-19 je leta 2020 povzročila močan upad na 393.094 nočitev, vendar je okrevanje sledilo že leta 2022, ko so nočitve dosegle 537.719, leto 2023 pa se je zaključilo s stabilnimi 529.544 nočitvami.

Povprečna dolžina bivanja je skozi celotno obdobje ostajala stabilna pri **3,1 dni**, kar destinacijo uvršča med privlačne točke za daljše obiske. V obdobju pandemije so domači turistični boni nekoliko podaljšali dolžino bivanja domačih gostov, kar je pozitivno vplivalo na izkoristek kapacitet.

Destinacija Moravske Toplice je izrazito sezonska, s poletnimi meseci kot glavnimi nosilci turističnega obiska. Julij in avgust vsako leto beležita najvišje število nočitev. Denimo, julij 2023 je zabeležil 14,65 % več nočitev kot julij 2019, kar odraža uspeh poletnih turističnih kampanj. Nasprotno pa zimski meseci, kot sta januar in februar, beležijo najnižje vrednosti. Januar 2023 je imel 18,56 % manj nočitev kot januar 2019, kar poudarja potrebo po razvoju zimskih produktov, kot so wellness paketi, športne aktivnosti in tematski dogodki. Jesenski meseci, kot sta september in oktober, so zaradi dogodkov, kot je Martinov pohod, stabilno priljubljeni in omogočajo bolj uravnoteženo razporeditev obiska skozi leto.

V obdobju pandemije so domači gostje predstavljali glavnino obiskovalcev, pri čemer so leta 2021 ustvarili kar 361.709 nočitev, kar je bilo rekordno leto za domači trg. Po pandemiji se je njihov delež nekoliko zmanjšal, vendar ostajajo pomemben segment turistične strukture. Tujih gostov je bilo med pandemijo bistveno manj (leta 2020 so ustvarili le 72.556 nočitev), a so se leta 2023 skoraj povsem vrnili na raven iz leta 2019 z 263.075 nočitvami. Ključni trgi ostajajo Avstrija, Nemčija in Češka, pri čemer Avstrija predstavlja največji delež. To pa pomeni tudi tveganje zaradi dolgotrajne odvisnosti od enega trga, kar odpira potrebo po diverzifikaciji.

Največji nastanitveni zmogljivosti, Terme 3000 in Terme Vivat, dosejata izjemno visoko zasedenost v poletnih mesecih, ki lahko preseže 59 %, medtem ko je zasedenost pozimi le okoli 41 %. Razvoj zimskih aktivnosti in produktov bi lahko pomagal povečati zasedenost v manj obiskani sezoni. Potencial za rast vključuje tudi razvoj kampov in butičnih prenočišč, saj bi s tem destinacija privabila širši krog obiskovalcev, ki iščejo bolj edinstvena in naravna doživetja.

Destinacija Moravske Toplice ponuja raznolike aktivnosti za rekreacijo in sprostitev, vključno s širokim naborom kolesarskih in pohodniških poti, ki skupaj presegajo 350 km in vodijo skozi slikovito prekmursko pokrajino. Priljubljene točke vključujejo golf igrišče Livada, ki slovi po svoji izjemni urejenosti in privablja tako domače kot tuje obiskovalce. Termalna ponudba z wellness storitvami je osrednji del destinacije, saj obiskovalci uživajo v zdravilnih učinkih termalne vode, ki prispevajo k splošni privlačnosti destinacije. Poleg termalnih doživetij Moravske Toplice obiskovalcem omogočajo vpogled

v bogato kulturno dediščino, z znamenitostmi, kot sta Plečnikova cerkev v Bogojini, romanska rotunda v Selu in tradicionalna lončarska vas v Filovcih. Dopolnitev ponudbe z lokalno obrtjo, tržnicami in degustacijami lokalnih pridelkov omogoča avtentično prekmursko izkušnjo, ki obiskovalcem daje občutek povezanosti z lokalno tradicijo.

Občina se ponaša z bogato in raznoliko kulturno in gastronomsko dediščino, ki predstavlja enega njenih najmočnejših atributov. Poleg številnih spomenikov snovne oziroma nepremične dediščine je območje še posebej prepoznavno po nesnovni dediščini. Prav ta dediščina podeželskim naseljem in vasem občine Moravske Toplice daje izrazito avtentičen, poseben in edinstven značaj.

3.4 Demografske spremembe

Eden od najbolj perečih pojavov v zadnjih desetletjih na območjih podeželja v Evropi je upadanje prebivalstva. Glavne vzroke upadanja prebivalstva pripisujejo slabšim življenjskim pogojem, nedostopnim oz. slabše dostopnim javnim storitvam, nižjim plačam in revščini, upadu kmetijske dejavnosti, nižji izobrazbi, podnebnim spremembam, kakovosti krajine, nedelovanju ali slabemu delovanju lokalnega trga, padec biodiverzitete zaradi nepravilnega ravnanja z naravo. Zdi se, da se Pomurje z vedno slabšo dostopnostjo do javnih storitev (Pošta, Banka, ...), nižjimi plačami, upadu kmetijske dejavnosti, nedelovanju lokalnega trga,... ne oddaljuje od splošnih značilnosti upadanja prebivalstva v Evropi.

Priporoča se uvajanje ukrepov, kot so raznoliko kmetijstvo, turizem na podeželju, ponovno uvajanje storitev na podeželju, zviševanje dohodkov in življenjskega standarda na podeželju.

Občina Moravske Toplice se sooča s spremembami starostne strukture prebivalstva. Povprečna starost prebivalstva v Sloveniji je bila 1.1.2024 44,2 let, v Občini Moravske Toplice pa 47,1. Če pogledamo po naseljih v občini Moravske Toplice, pa predvsem na Goričkem lahko vidimo že iz povprečne starosti prebivalstva alarmante podatke. Najstarejši prebivalci po podatkih SURS (2024) so tako v Berkovcih, kjer je povprečna starost za 12,4 let višja od povprečja občine in kjer jim sledijo Kančevci (57,9 let), Čikečka vas (51,7) in Prosenjakovci (52,5 let). Najmlajša vas so Lukačevci s povprečno starostjo 40,1 let. Lukačevci so edina vas v občini, kjer je povprečna starost prebivalstva do leta 2023 pod 40 let.

Povprečna starost moških v letu 2020 v občini je bila 46,5, žensk 48,4, medtem ko v Sloveniji moških 42,2 let in žensk 45,1 let. Indeks staranja v občini Moravske Toplice leta 2021 je 189,6, medtem ko Slovenije 137,1. Indeks staranja je razmerje med starim (stari 65 let ali več) in mladim prebivalstvom (stari od 0 do 14 let) pomnoženo s 100. Indeks feminitete v občini Moravske Toplice je 98,9, medtem ko Slovenije 99,0. Indeks feminitete opisuje razmerje med številom žensk in številom moških in nam pove, koliko žensk na 100 moških prebiva na nekem območju.

Demografske spremembe so razlog za pomanjkanje delovne sile. V Sloveniji se je število potencialnih delavcev med 15. in 29. letom zmanjšalo za skoraj sto tisoč, število starejših od 60 let, ki so praviloma delovno neaktivni, pa se povečuje. Ob tem dejstvo, da ima Slovenija rekordno pomanjkanje delovne sile, v letu 2022 naj bi bilo v primanjkljaju kar 108 poklicev⁸. Spremembe bodo tako nujno potrebne na zagotavljanju ustreznih pogojev dela in ustreznjšemu plačnemu sistemu, kar je naloga delodajalcev. Nujne so spremembe v izobraževanju, ki ne odgovarja na potrebe gospodarstva. Največji primanjkljaj beležijo v gradbeništvu, elektroindustriji, vzgoji in izobraževanju, zdravstvu, logistiki in varnosti. Presežki pa so v poklicih arhitekt, fotograf, glasbenik, sociolog, novinar in prodajalci. Razmerje med minimalno

⁸ Siol, 21.10.2021

in povprečno plačo ni ustrezno in bo v prihodnje moralo proti do ustrežnejšega razmerja, saj je zdaj preveč velika skoncentriranost plač blizu minimalne plače.

Povprečna starost prebivalstva po naseljih (povprečje 2019, 2020, 2021,2022,2023,2024)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OBČINA MORAVSKE TOPLICE	45,5	45,8	46,5	46,7	46,8	47,1
Andrejci	44,0	43,9	44,2	45,4	45,8	46,6
Berkovci	52,4	51,6	57,1	55,5	56,3	59,5
Bogojina	44,1	44,6	45,0	44,9	45,5	45,8
Bukovnica	47,6	48,9	48,8	49,5	49,6	50,1
Čikečka vas/Csekefa	50,6	51,5	50,7	51,4	52,1	52,7
Filovci	44,9	45,1	45,7	45,7	46,2	46,1
Fokovci	47,6	47,3	46,3	46,9	47,1	47,3
Ivanci	43,5	44,9	44,8	44,9	44,8	44,7
Ivanjševci	43,1	43,6	44,0	44,6	45,6	45,1
Ivanovci	48,0	47,2	48,3	49,5	49,6	49,6
Kančevci	55,2	56,8	54,8	56,3	57,9	57,9
Krnci	44,9	46,4	48,3	48,6	46,8	46,4
Lončarovci	46,9	45,3	47,9	47,9	46,7	46,7
Lukačevci	37,3	38,2	38,4	39,1	39,2	40,1
Martjanci	46,7	46,7	47,2	47,5	48,1	48,4
Mlajtinci	42,1	42,3	43,4	43,4	43,4	44,0
Moravske Toplice	44,5	44,0	44,8	44,9	44,6	45,0
Motvarjevci/Szentlászlo	47,8	47,7	49,2	50,3	50,4	49,2
Noršinci	44,1	44,4	45,9	46,0	46,3	46,5
Pordašinci/Kisfalva	47,4	47,5	49,3	49,8	50,6	52,0
Prosenjakovci/Partosfalva	49,2	49,2	51,4	52,3	52,5	52,5
Ratkovci	48,8	49,6	49,6	50,3	49,9	52,4
Sebeborci	46,5	47,3	47,6	47,3	46,9	47,7
Selo	47,7	48,5	49,6	49,8	49,6	49,2
Središče/Szerdahaly	48,1	46,5	49,6	48,5	46,8	48,0
Suhi Vrh	43,1	42,8	44,4	46,00	46,6	45,2
Tešanovci	45,2	46,0	47,5	46,8	47,1	48,1
Vučja Gomila	45,5	46,2	47,1	46,9	47,2	47,5

Vir: SURS, 2024

Starejše prebivalstvo opredeljuje zmanjševanje delovne sposobnih. Glede na demografske projekcije EUROPOP2013 bo v Sloveniji proces staranja prebivalstva, intenzivnejši kot v drugih državah EU. Neizogibnost staranja prebivalstva v Sloveniji kažejo vsi demografski scenariji (UMAR 2016).

UMAR (2016) opozarja, da se bo staranje prebivalstva odrazilo na:

- trgu dela,
- izobraževanju,
- javnih izdatkih
- stanovanjskem, prostorskem in regionalnem področju.

Vse to se bo še krepkeje odrazilo na območju občine M. Toplice, kjer je že danes povprečna starost v občini višja od povprečja Slovenije. UMAR (2016) povzema, da bo na trgu dela prišlo do zmanjševanja števila delovno sposobnih v naslednjih desetih letih, kar bo postalo omejitveni dejavnik za gospodarsko rast. Ob ohranjanju skromnih migracij tudi večja delovna aktivnost mladih in starejših ne bo zadostovala za pokritje potreb po večjem zaposlovanju zaradi krepitve gospodarske aktivnosti. Starostno spremenjena struktura zmanjšane ponudbe delovne sile bi lahko upočasnila tudi rast produktivnosti in vplivala na strukturo potrošnje. Demografske spremembe spreminjajo potrebe po kapacitetah v izobraževanju v smeri krepitve vseživljenjskega izobraževanja in zagotavljanja veščin za življenje in delo. Demografska gibanja bodo vplivala na zmanjšanje virov financiranja in rast izdatkov za socialno zaščito. Ob ohranjanju sedanjih sistemov socialne zaščite bo manjše število delovno sposobnega prebivalstva omejevalo vire financiranja sistemov socialne zaščite, povečevanje deleža starejšega prebivalstva pa bo povečevalo pritisk na javnofinančne izdatke povezane s staranjem prebivalstva. To se bo pokazalo predvsem na izrazitem povečanju izdatkov za pokojnine, ki so že sedaj delno financirane s proračunskimi sredstvi, in tudi izdatkov za zdravstvene storitve in storitve dolgotrajne oskrbe.

Staranje prebivalstva spreminja tudi potrebe na področju stanovanjske, prostorske in regionalne politike. Med starejšimi je že sedaj nadpovprečno visok delež socialno izključenih, ob povečanju njihovega števila bi problem lahko postal še izrazitejši. Za starejšo populacijo v Sloveniji je značilen tudi visok delež lastniških stanovanj in hkrati nadpovprečno visok delež starejših, ki živi na kmetijah ali v samostojnih hišah. V občini Moravske Toplice starejši živijo predvsem na majhnih kmetijah ali samostojnih hišah. Po smrti lastnikov pa te hiše postanejo velikokrat prazne in začno propadati.

Demografske spremembe povečujejo potrebo po starejšim prilagojenemu prostorskemu načrtovanju, gradnji objektov in prometni politiki. Regionalne projekcije prebivalstva v Sloveniji nakazujejo povečanje neenakomernosti staranja prebivalstva po regijah, kar se danes v obmejnih občinah predvsem s Madžarsko in Hrvaško že opaža.

Poleg regionalne politike glede posledic demografskih sprememb bo potrebno najti inovativne rešitve, kako ohraniti strukturo vasi, poselitve, obdelovanja zemlje in stavbnega fonda. Glede na popis 2002 in primerjavo z letom 2024 posebej skrbi upad prebivalstva v Berkovcih, Čikečki vasi, Lončarovcih, Motvarjevcih, Središču in Vučji Gomili, kjer je upad prebivalstva čez 20%, oz. v Središču čez 40%, kjer se je število prebivalstva najbolj skrčilo, Središče pa je postalo druga najmanjša vas po številu prebivalcev v Občini. Leta 2002 sta bili najmanjši naselji Ivanjševci in Bukovnica, ki pa sta raven prebivalstva zadržali. Najbolj so se okrepila naselja Suhi vrh, Lukačevci in Moravske Toplice. Naselje Suhi vrh je število prebivalcev povečalo za več kot 40%. Največje naselje po številu prebivalcev ostajajo Moravske Toplice, najmanjše Berkovci. V občini se je sicer od popisa 2002 zmanjšalo število prebivalcev za dobre 3%.

Praznjenje pokrajine, predvsem goričkega s stalno naseljenim prebivalstvom ugotavlja v svojem magistrskem delu že Nedeljko leta 2016, ki pravi, da je Goričko zaradi pomanjkanja delovnih mest in večje brezposelnosti vseskozi območje intenzivnega odseljevanja. Razloge za slabšanje demografske slike vidi tudi v hudi gospodarske krizi po osamosvojitvi Slovenije. Prav tako navaja, da gibanje prebivalstva na območju občine Moravske Toplice konstantno pada že od leta 1900 in ni nov pojav.

Prekmurje je pokrajina stalnega in močnega izseljevanja. Visoka agrarna gostota in ne najbolj ugodne socialno-posestne razmere so silile ljudi k iskanju dodatnih virov preživljanja, in sicer v obliki sezonskega dela. Do druge svetovne vojne so med sezonskimi deli prevladovala kmečka opravila na velikih posestvih ter v gozdovih na Madžarskem, v Slavoniji, Vojvodini, na Štajerskem in celo v Nemčiji ter Franciji. Odhajali so tudi na začasno delo v rudarska in industrijska območja zahodne Evrope, zlasti v Porenje, Vestfalijo, Francijo in Belgijo. Ob koncu 19. stoletja je bilo močno tudi trajno odseljevanje v Južno in Severno Ameriko. Tako so nastale prekmurske rudarske naselbine v Pensilvaniji v ZDA ter v Urugvaju. Prekmurci so se tudi v novem okolju oprli na svojo regionalno identiteto in se zadržali kot skupnost (Zupančič 2009 po Kuzmiču 2001).

Prekmurje je bilo izrazito območje odseljevanja, večje nazadovanje števila prebivalstva je preprečevala razmeroma visoka rodnost vse tja do srede sedemdesetih let 20. stoletja. Po drugi svetovni vojni so sezonsko zaposlovanje zamenjali z začasnim zaposlovanjem kot zdomci na začasnem delu v zahodnoevropskih državah, največ v Nemčiji, Švici, Avstriji, Franciji, na Nizozemskem in Švedskem (Zupančič 2009 po Klemenčiču 1992). Prekmurje je zato izrazito emigracijsko območje in ima med slovenskimi pokrajinami najvišji delež aktivnega prebivalstva med začasnimi zaposlenimi v tujini (Zupančič 2009 po Zupančiču 2001).

Občina Moravske Toplice, prebivalci po naseljih (1.januar)

	Popis 2002	2011	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
OBČINA MORAVSKE TOPLICE	6151	5983	5853	5812	5837	5958	5990	5971	5964
Andrejci	222	205	191	200	205	211	206	205	211
Berkovci	55	49	44	38	40	35	39	41	34
Bogojina	576	537	527	546	539	548	564	555	551
Bukovnica	48	39	42	46	45	48	46	43	43
Čikečka vas/Csekefa	95	84	69	63	60	71	67	68	67
Filovci	486	478	465	508	504	522	527	499	509
Fokovci	231	200	173	166	169	183	181	190	199
Ivanci	254	243	238	236	228	235	232	233	232
Ivanjševci	46	37	36	43	44	46	45	45	45
Ivanovci	131	135	129	142	145	148	148	137	143
Kančevci	55	60	57	52	51	52	53	52	50
Krnci	59	59	59	52	52	50	49	53	50
Lončarovci	63	66	59	53	46	49	52	47	46
Lukačevci	54	57	71	73	74	75	73	74	73
Martjanci	492	539	534	510	521	538	536	524	517
Mlajtinci	188	196	193	192	189	194	201	199	195
Moravske Toplice	719	735	757	797	842	860	898	921	914
Motvarjevci/Szentlaszlo	189	156	149	132	136	139	130	133	136
Noršinci	244	267	243	224	225	223	233	231	221
Pordašinci/Kisfalva	50	44	40	38	36	39	40	40	39
Prosenjakovci/Partosfalva	187	178	182	161	163	162	153	149	151
Ratkovci	56	57	54	57	54	54	50	50	46
Sebeborci	485	473	472	449	447	455	459	472	480
Selo	300	265	259	252	254	257	253	243	251
Središče/Szerdahaly	66	51	50	39	40	38	35	28	37
Suhi Vrh	95	113	116	127	125	134	129	137	139
Tešanovci	375	371	376	349	340	335	337	344	329
Vučja Gomila	330	289	268	267	263	257	254	248	256

Vir: SURS, 2024

Vpogled v indeks feminitete v Sloveniji kaže, da žensk manj kot moških. 1. oktobra 2021⁹ je imela Slovenija 2.108.708 prebivalcev; žensk je bilo 49,8 %, moških pa 50,2 %. V 2020 so bile v Evropski uniji le še tri države, v katerih je bilo moških več kot žensk: Malta, Luksemburg in Švedska. Sredi leta 2021 je bil indeks feminitete najvišji v osrednjeslovenski (101,7), najnižji pa v primorsko-notranjski statistični regiji (95,2).

Indeks feminitete nam opisuje razmerje med številom žensk in številom moških oz. koliko žensk na 100 moških prebiva na nekem območju. Največ žensk živi v Čikečki vasi in Lukačevcih, najmanj v Kančevcih in Krncih. Povprečni indeks feminitete leta 2024 v občini je enak slovenskemu povprečju. Indeks

⁹ STA, 2022 ([Kaj je o položaju žensk v Sloveniji mogoče razbrati iz statističnih podatkov? - O-STA](#))

feminitete se zmanjšuje, torej dejansko živi tako v Sloveniji kot Občini Moravske Toplice vedno več moških, kot žensk.

Občina Moravske Toplice, indeks feminitete po letih

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
SLOVENIJA	100,3	99,4	99,0	99,2	99,1	98,8
OBČINA MORAVSKE TOPLICE	99,6	100,9	98,9	98	98,9	98,8
Andrejci	104,1	103,0	101,0	96,2	103	106,9
Berkovci	100,0	100,0	105,9	105,3	105	100
Bogojina	97,8	99,6	97,8	94,5	96,8	94,7
Bukovnica	84,0	80,0	77,8	76,9	72	87
Čikečka vas/Csekefa	117,2	114,3	121,9	116,1	119,4	123,3
Filovci	103,2	106,6	103,1	101,9	101,2	102,8
Fokovci	107,5	111,3	103,3	98,9	100	103,1
Ivanci	101,7	101,8	102,6	101,7	97,5	100
Ivanjševci	95,5	100,0	100,0	104,5	104,5	104,5
Ivanovci	97,2	98,6	92,2	102,7	95,7	85,7
Kančevci	67,7	70,0	73,3	65,6	67,7	66,7
Krnci	92,6	85,7	78,6	75	89,3	78,6
Lončarovci	96,3	91,7	96,0	85,7	95,8	100
Lukačevci	121,2	117,6	120,6	121,2	124,2	121,2
Martjanci	96,2	93,7	92,8	94,9	86,5	84,6
Mlajtinci	97,9	98,9	94,0	95,1	97	99
Moravske Toplice	100,8	103,9	100,0	99,1	102	101,8
Motvarjevci/Szentlaszlo	100,0	106,1	120,6	120,3	121,7	126,7
Noršinci	88,2	89,1	87,4	83,5	84,8	88,9
Pordašinci/Kisfalu	100,0	111,8	105,3	100	100	85,7
Prosenjakovci/Partosfalva	106,4	96,4	97,6	93,7	98,7	93,6
Ratkovci	103,6	107,7	100,0	92,3	100	119
Sebeborci	97,8	101,4	95,3	94,5	103,4	106,9
Selo	90,9	93,9	97,7	93,1	94,4	93,1
Središče/Szerdahaly	95,0	100,0	100,0	118,8	137,5	117,6
Suhi Vrh	89,6	92,3	91,4	89,7	85,1	87,8
Tešanovci	107,7	111,2	108,1	106,7	101,2	98,2
Vučja Gomila	108,6	107,1	104,0	106,7	101,2	98,2

Vir: SURS, 2024

Občina je glede na to, da je po površini največja v Pomurju tudi redko naseljena. Odstopajo Martjanci in Moravske Toplice, ki sta tudi gosteje naseljena kraja od slovenskega povprečja.

Občina Moravske Toplice, gostota naseljenosti po letih glede na površino teritorialne enote

	Površina teritorialne enote [km ²]	2019	2020	2021	2022	2023	2024
SLOVENIJA	20.270,9	102,7	103,4	104,0	103,9	104,4	104,8
OBČINA MORAVSKE TOPLICE	144,5	40,2	40,4	41,3	41,5	41,3	41,3
Andrejci	5,1	39,5	40,5	41,6	40,7	40,5	41,6
Berkovci	1,6	23,5	24,8	21,7	24,1	25,4	21,0
Bogojina	7,0	77,8	76,8	78,2	80,5	79,2	78,7
Bukovnica	3,9	11,9	11,7	12,4	11,9	11,1	11,1
Čikečka vas/Csekefa	4,3	14,8	14,0	16,6	15,7	15,9	15,7
Filovci	9,1	55,9	55,5	57,7	58,3	55,2	56,3
Fokovci	6,0	27,5	28,0	30,3	30,00	31,5	33,00
Ivanci	4,4	53,9	52,1	53,8	53,1	53,3	53,1
Ivanjševci	2,3	18,3	18,7	19,6	19,1	19,1	19,1
Ivanovci	3,8	37,5	38,3	39,2	39,2	36,3	37,8
Kančevci	4,1	12,7	12,4	12,7	12,9	12,7	12,2
Krnci	2,6	19,8	19,8	19,1	18,7	20,2	19,1
Lončarovci	3,4	15,6	13,5	14,4	15,3	13,8	13,5
Lukačevci	1,4	52,7	53,4	54,1	52,9	53,6	52,9
Martjanci	3,7	137,8	140,8	144,6	144,0	140,8	138,9
Mlajtinci	6,3	30,6	30,1	30,9	32,0	31,6	31,0
Moravske Toplice	8,6	92,6	97,8	99,9	104,3	107,0	106,2
Motvarjevci/Szentlaszlo	10,2	13,0	13,4	13,7	12,8	13,1	13,4
Noršinci	3,5	64,7	65,0	64,3	67,2	66,6	63,7
Pordašinci/Kisfalu	2,4	15,7	14,8	16,1	16,5	16,5	16,1
Prosenjakovci/Partosfalva	6,7	24,2	24,5	24,3	23,0	22,4	22,7
Ratkovci	2,8	20,6	19,5	19,5	18,0	18,0	16,6
Sebeborci	7,8	57,4	57,2	58,2	58,7	60,4	61,4
Selo	9,2	27,3	27,5	27,8	27,4	26,3	27,2
Središče/Szerdahaly	3,8	10,2	10,5	10,0	9,2	10,0	9,7
Suhi Vrh	3,2	40,0	39,4	42,2	40,7	43,2	43,8
Tešanovci	7,4	47,3	46,1	45,4	45,7	46,7	44,6
Vučja Gomila	10,0	26,8	26,4	25,8	25,5	24,9	25,7

Vir: SURS, 2024

3.5 Stanovanja

Stanovanjski sklad v Sloveniji je v začetku leta 2021 obsegal nekaj več kot 864.300 stanovanj, od tega jih je bilo več kot 80 % naseljenih. Število stanovanj po posameznih občinah je zelo različno. Največ stanovanj je v večjih in gosto poseljenih mestnih območjih. Skoraj vsako 7. stanovanje v državi je v občini Ljubljana; v začetku leta 2021 je bilo namreč v tej občini nekaj več kot 129.800 stanovanj. Vsako 16. stanovanje v Sloveniji pa je bilo locirano v občini Maribor; ta občina je imela v začetku leta 2021 nekaj manj kot 52.900 stanovanj in je bila po številu stanovanj druga v državi. Najmanj stanovanj je v prebivalstveno majhnih občinah: občina Hodoš je imela na primer v začetku leta 2021 131 stanovanj; sledile so občine Osilnica in Kobilje z 238, Solčava pa z 248 stanovanji.

Število stanovanj na 1.000 prebivalcev je v nekaterih občinah veliko večje kot v celotni državi. Na ravni Slovenije se na primer 1.000 prebivalcev razporedi povprečno na 410 stanovanj, v občini Kostel pa je povprečno 915 stanovanj na 1.000 prebivalcev; to pomeni, da je v tej občini povprečno za skoraj vsakega prebivalca na voljo eno stanovanje. Število stanovanj na 1.000 prebivalcev je večje od povprečja v Sloveniji še v mnogih drugih občinah, na primer v občinah Bovec (822 stanovanj na 1.000 prebivalcev), Osilnica (728), Cirkulane (642) in Bohinj (604). Obenem pa so povprečne površine stanovanj v marsikateri občini izmed tistih, ki imajo razmeroma nizko število stanovanj na 1.000 prebivalcev, med največjimi v državi.

Občina Moravske Toplice razpolaga na 1000 prebivalcev s 567,0 stanovanji. Število naseljenih in turističnih stanovanj pa se glede na statistične podatke krepi.

Stanovanjski standard, občina Moravske Toplice v primerjavi s povprečjem Slovenije

	2011			2015			2018			2021		
	Število stanovanj na 1.000 prebivalcev	Število naseljenih stanovanj	Število počitniških stanovanj	Število stanovanj na 1.000 prebivalcev	Število naseljenih stanovanj	Število počitniških stanovanj	Število stanovanj na 1.000 prebivalcev	Število naseljenih stanovanj	Število počitniških stanovanj	Število stanovanj na 1.000 prebivalcev	Število naseljenih stanovanj	Število počitniških stanovanj
SLOVENIJA	412,0	670.127	20.740	410,0	674.463	20.259	412,0	680.005	19.896	410	698.747	18.411
Moravske Toplice	538,0	1.937	259	544,0	1.946	265	546,0	1.968	243	567,0	2.044	294
Bled	449,2	2.713	260	442,0	2.718	228	462,0	2.699	238	462	2.789	202
Bovec	826,8	1.387	632	832,0	1.302	619	862,0	1.292	608	822	1.325	597
Dobrna	381,8	633	22	392,0	646	25	391,0	647	26	396	686	28
Izola/Izola	509,7	5.879	454	513,0	5.728	482	519,0	5.844	512	502	6.091	486
Koper/Capodistria	462,4	18.413	498	447,0	17.276	352	441,0	17.577	328	433	18.179	290
Kranjska Gora	709,9	1.943	922	728,0	2.000	960	751,0	1.989	961	553	2.568	749
Laško	414,2	4.395	131	417,0	4.364	117	426,0	4.349	125	426	4.411	122
Piran/Pirano	602,7	6.904	1.042	582,0	6.584	1.069	588,0	6.565	1.038	569	6.754	980
Ptuj	411,5	8.351	107	422,0	8.169	102	426,0	8.179	97	428	8.299	103
Zreče	406,1	1.909	239	409,0	1.909	273	411,0	1.949	275	405	1.998	260

Vir: SURS 2024

Primerjalno s povprečjem Slovenije in z drugimi zdraviliškimi in turističnimi kraji v Sloveniji imajo Moravske Toplice več stanovanj na 1.000 prebivalce in več počitniški stanovanj. Po številu počitniških stanovanj prekašajo tudi Bled. Po številu stanovanj na 1.000 prebivalcev pa prekašajo tako Bled kot mesta Koper, Izola in Ptuj.

3.6 Vzgoja in izobraževanje

Občina Moravske Toplice ima na svojem območju 1 vrtec s 6 enotami in 3 osnovne šole, od katerih je ena dvojezična. Del osnovnošolcev obiskuje tudi OŠ v sosednjih občinah, predvsem v MO M. Sobota in Puconci. Vrtec Moravske Toplice ima sedež v Moravskih Toplicah. Ima 6 enot in sicer: Moravske Toplice, Bogojina, Filovci, Fokovci, Martjanci in Prosenjakovci. Vpisanih otrok v vrtec v občini je podoben vpisu v državi. Nekaj otrok obiskuje tudi vrtec izven občine.

Vrtci po številu otrok v občini Moravske Toplice

	Število otrok		
	2021/22	2022/23	2023/24
Moravske Toplice	202	200	190

Vir: SURS, 2024

Otroci, vključeni v vrtec po starostnem obdobju

	2021/22	2022/23	2023/24
Starostno obdobje - SKUPAJ	202	200	190
1. starostno obdobje	54	65	68
2. starostno obdobje	148	135	122

SURS, 2024

Tabela: Otroci, vključeni v vrtec po spolu

		2021/22	2022/23	2023/24
Spol - SKUPAJ	Moravske Toplice	218	217	215
Dečki	Moravske Toplice	119	116	109
Deklice	Moravske Toplice	99	101	106

SURS, 2024

3 osnovne šole (OŠ Bogojina, OŠ Fokovci in DOŠ Prosenjakovci) obiskuje 374 učencev. Nekaj učencev prihaja tudi iz sosednjih občin in sosednje države. Osnovnošolci predvsem iz Martjancev obiskujejo OŠ v Murski Soboti, nekaj učencev obiskuje OŠ tudi v Puconcih.

Učenci, vključeni v redne programe osnovne šole (vse šole skupaj)

Šolsko leto	2021/22	2022/23	2023/24
Moravske Toplice	365	363	374

Vir: SURS 2024

Tabela: Število učencev na oddelek v rednih programih osnovne šole

		2021/22			2022/23			2023/24		
		Število učencev na oddelek	Število učencev na oddelek (redni program)	Število učencev na oddelek (prilagojen program)	Število učencev na oddelek	Število učencev na oddelek (redni program)	Število učencev na oddelek (prilagojen program)	Število učencev na oddelek	Število učencev na oddelek (redni program)	Število učencev na oddelek (prilagojen program)
Osnovne šole - SKUPAJ	Moravske Toplice	13	13	...	13	13	...	12,9	12,9	...

SURS, 2024

Tabela: Osnovne šole in učenci, vključeni v redne in prilagojene programe, po vrsti šole in občini šole, Slovenija, letno

	2021/22		2022/23		2023/24	
	Osnovne šole - SKUPAJ		Osnovne šole - SKUPAJ		Osnovne šole - SKUPAJ	
	Učenci	Šole in podružnice	Učenci	Šole in podružnice	Učenci	Šole in podružnice
Moravske Toplice	365	3	363	3	374	3

SURS, 2024

Oddelka s prilagojenim programom OŠ nimajo oz. ne izvajajo tovrstnega programa.

Število dijakov na 1000 prebivalcev po občini stalnega prebivališča in spolu, povprečje Slovenije

	2021/22			2022/23			2023/24		
	Spol - SKUPAJ	M	Ž	Spol - SKUPAJ	M	Ž	Spol - SKUPAJ	M	Ž
SLOVENIJA	35,8	36,6	34,9	36,6	37,3	35,9	38	38,4	37,6
Moravske Toplice	34,1	32,7	31,4	31,00	32,3	29,60	33,4	34,7	32,1

Vir: SURS, 2024

Odrasli v srednješolskem izobraževanju

	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
SLOVENIJA	13.851	14.225	15.920	
Moravske Toplice	25	20	21	

Vir: SURS, 2024

Študenti terciarnega izobraževanja

	2021/22	2022/23	2023/24
Vrsta izobraževanja - SKUPAJ	191	194	206
Višje strokovno	22	18	23
Visokošolsko strokovno (prejšnje)	-	-	-
Visokošolsko strokovno (1. bolonjska stopnja)	58	64	65
Visokošolsko univerzitetno (1. bolonjska stopnja)	51	47	50
Visokošolsko univerzitetno (prejšnje)	-	-	-
Magistrsko (2. bolonjska stopnja) - enovito magistrsko	16	17	17
Magistrsko (2. bolonjska stopnja) - po končani 1. bolonjski stopnji	34	40	40
Doktorsko (3. bolonjska stopnja)	10	8	11

Vir: SURS, 2024

Diplomanti terciarnega izobraževanja po vrsti izobraževanja in občini stalnega prebivališča - Število diplomantov

Leto	2021	2022	2023
Vrsta izobraževanja - SKUPAJ	46	35	39
Višje strokovno	9	4	5
Visokošolsko strokovno (prejšnje)	-	-	-
Visokošolsko strokovno (1. bolonjska stopnja)	15	4	9
Visokošolsko univerzitetno (1. bolonjska stopnja)	10	16	11
Visokošolsko univerzitetno (prejšnje)	-	-	-
Magistrsko (2. bolonjska stopnja) - enovito magistrsko	2	4	3
Magistrsko (2. bolonjska stopnja) - po končani 1. bolonjski stopnji	10	2	11
Magisterij znanosti (prejšnji) in specializacija (prejšnja)	-	-	-
Doktorsko (prejšnje)	-	-	-
Doktorsko (3. bolonjska stopnja)	-	5	-

Vir: SURS, 2024

Diplomanti terciarnega izobraževanja, število diplomantov na 1.000 prebivalcev

Leto	2021	2022	2023
SLOVENIJA	7,91	7,61	7,83
Moravske Toplice	7,68	5,86	6,54

Vir: SURS, 2024

Diplomanti terciarnega izobraževanja, število diplomantk na 100 diplomantov (moški)

Leto	2021	2022	2023
SLOVENIJA	151,9	145,9	148,9
Moravske Toplice	187,5	150	95

Vir: SURS, 2024

3.7 Štipendije

Štipendije Občine Moravske Toplice se podeljujejo od leta 1996 in so namenjene študentom.

Do štipendije so upravičeni študenti dodiplomskega in podiplomskega študija, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- da so državljani Republike Slovenije,
- da imajo stalno prebivališče v Občini Moravske Toplice,
- da so vpisani najmanj v drugi letnik dodiplomskega študijskega programa,
- da niso v delovnem razmerju oziroma ne opravljajo samostojne registrirane dejavnosti,
- da niso vpisani v evidenco brezposelnih oseb pri Zavodu RS za zaposlovanje,
- da niso prejemniki drugih štipendij ali drugih prejemkov za izobraževanje,
- da imajo povprečje ocen v preteklem študijskem letu najmanj 7,5.

Višina štipendije se določi na podlagi seštevka točk, doseženega po naslednjih kriterijih: oddaljenost kraja stalnega prebivališča do kraja izobraževanja, povprečna ocena in letnik študija.

Šolsko leto	Število štipendij	Skupni znesek sredstev namenjenih za štipendije v EUR
2015/2016	44	49.150,00
2016/2017	35	40.050,00
2017/2018	41	47.600,00
2018/2019	41	41.900,00
2019/2020	27	37.260,00
2020/2021	33	45.600,00
2021/2022	34	47.100,00
2022/2023	28	46.549,84
2023/2024	32	49.920,00
2024/2025	39	51.590,00

4 SWOT analiza

4.1 Družba

Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<p>Občinske štipendije</p> <p>Izboljšanje izobrazbene strukture</p> <p>Dostopnost vrtcev in osnovnih šol</p> <p>Center za krepitev zdravja</p> <p>Močno NVO delovanje na vseh področjih</p> <p>Dostop do zdravstvenega doma</p> <p>Dolgotrajna oskrba na domu</p> <p>Možnosti za rekreacijo in organizirano vadbo</p> <p>Optično omrežje v večini vasi</p>	<p>Negativni naravni prirast</p> <p>Starajoča družba</p> <p>Prazne hiše na podeželju</p> <p>Primanjkljaj strokovnih kadrov</p> <p>Dolge čakalne dobe v zdravstvu</p> <p>Slabi kazalniki zdravja</p> <p>Slabši socialni položaj prebivalstva</p> <p>Strategija digitalnega razvoja</p>	<p>Bližina regijskemu centru</p> <p>Energetska sanacija javnih objektov</p> <p>Preventivni programi za krepitev zdravja</p> <p>uvajanje programov povezanih z dolgotrajno oskrbo (Spominčica, Hospic)</p> <p>Odprava arhitektonskih ovir za gibalno ovirane v urbanih centrih,</p> <p>Uvedba taktilnih oznak v kraju Moravske Toplice</p> <p>Razvoj trajnostnega zelenega turizma, ki sloni na bogastvu naravne in kulturne dediščine</p> <p>Digitalizacija kot priložnost za reševanje izzivov v občini</p>	<p>Neprilagojenost demografski stvarnosti</p> <p>Odseljevanje prebivalcev</p> <p>Večanje števila brezposelnih</p> <p>Slabšanje socialnih razmer in posledično slaba finančna struktura prebivalstva</p> <p>Pojav nove zdravstvene krize</p> <p>Poglabljanja težav javnega zdravstva</p> <p>Propadanja kulturne dediščine zaradi pomanjkanja finančnih sredstev za obnovo in vzdrževanje</p> <p>Digitalizacija, ki ne bo prilagojena starejšim osebam</p>

4.2 Gospodarstvo

Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<p>Ugodna geografska lega (bližina avtoceste in sosednjih držav)</p> <p>Top turistična destinacija</p> <p>Podporno okolje za podjetja (PGZ in OÖZ)</p> <p>Uspešna MSP podjetja</p>	<p>Pomanjkanje kadra, v določenih panogah, tudi turizmu</p> <p>Dodana vrednost podjetij je pod slovenskim povprečjem</p> <p>Šibka podjetniška kultura</p> <p>Pomanjkanje podjetij z visoko dodano vrednostjo</p> <p>Zaton tradicionalnih obrtnih dejavnosti</p>	<p>Povezovanje podjetij z R&R in izobraževalnimi institucijami</p> <p>Pridobivanje novih investitorjev</p> <p>Razvoj inkubatorja in poslovne cone</p> <p>Bogojina in cone Rimska Čarda</p> <p>Spodbujanje razvoja start-up podjetij, z višjo dodano vrednostjo</p> <p>Razvoj zelenega turizma</p> <p>Spodbujanje tradicionalne obrt</p>	<p>Beg možganov in spretnosti.</p> <p>Zapiranje turističnih ponudnikov zaradi pomanjkanja kadra</p> <p>Zmanjšanje investicij v podjetništvo</p> <p>Klimatske spremembe</p>

4.3 Okolje in prostor

Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<p>Natura 2000 in KP Goričko</p> <p>Ukrepi za ozaveščanje prebivalstva</p> <p>Sredstva trajnostne in mobilnosti (primestni avtobus, AP, Soboški biciklin)</p> <p>Vzpostavljeno omrežje s pitno vodo Vodovod sistema B</p> <p>Urejeno omrežje kanalizacijskega sistema za odvajanja odpadne vode v čistilno napravo MČN</p> <p>LEK Občine Moravske Toplice</p> <p>Sprejeti OPN in relevantni OPPN</p>	<p>Nezadostni zeleni pasovi ob kmetijskih zemljiščih</p> <p>Premajhna uporaba JPP</p> <p>Poplavna območja v občini</p> <p>Zaradi podnebnih sprememb so prisotni ukrepi omejevanja porabe pitne vode in zadrževanje padavinske vode</p> <p>Staranje dreves /uničevanje dreves zaradi naravnih nesreč</p> <p>Pospešeno izumiranje žuželk</p> <p>Ogrožene živalske in rastlinske vrste</p> <p>Invazivne vrste</p> <p>Neustrezno upravljanje s prostorom</p> <p>Divja odlagališča</p> <p>Funkcionalno razvrednotena območja</p> <p>Energetska revščina</p>	<p>Širitev zelenih pasov</p> <p>Ozelenitev Moravskih Toplic</p> <p>Ogrevanje in hlajenje na OVE</p> <p>Energetska prenova javnih in zasebnih stavb</p> <p>Alternativna mobilnost</p> <p>Regulacije vodotokov in urejanje površin ob njih</p> <p>Vzdrževanje vodotokov in gramoznic z obnovo naravnih procesov</p> <p>Revitalizacija zelenih površin</p> <p>Koriščenje geotermalne energije za razvoj zdraviliškega in zdravstvenega turizma</p> <p>Aktivnosti za povečanje odpornosti na podnebne spremembe</p> <p>Ureditev gramoznic in vodotokov naravi prijazno</p>	<p>Večanje rabe netrajnostnih oblik mobilnosti</p> <p>Povečan pritisk na naravne vire in okolje</p> <p>Posledice podnebnih sprememb</p> <p>Poplavno območje potokov (Kobiljski, Martjanski potok, Lipnica,...)</p>

4.4 Infrastruktura

Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<p>Geostrateška lega</p> <p>Bližina avtocestnega omrežja</p> <p>Kolesarsko omrežje</p> <p>Sistem izposoje koles</p> <p>Večletne aktivnosti</p> <p>promocije trajnostne mobilnosti</p> <p>Vzpostavljeno omrežje s pitno vodo</p> <p>Vodovod sistema B</p> <p>Urejen kanalizacijski sistem in MČN</p> <p>Učinkovito zbiranje odpadkov</p>	<p>Nezadostna in dotrajana prometna infrastruktura in storitve trajnostne mobilnosti (kolesarske poti, e-polnilnice, koridorji za pešce, postajališča...)</p> <p>Manjkajoče kolesarske povezave s sosednjimi občinami</p> <p>Neustrezna regionalna nedostopnost z JPP za naselja izven glavnih državnih cest</p> <p>Transportna revščina</p> <p>Segmentna dotrajanost vodovodnega in kanalizacijskega omrežja</p> <p>Neustrezno recikliranja in ravnanje z nevarnimi odpadki s strani uporabnikov</p> <p>Neurejeno središče naselja Moravske Toplice</p>	<p>Razvejano omrežje kolesarskih povezav kot temelj trajnostne mobilnosti</p> <p>Razvoj regionalnega sistema za izposajo koles (neodvisno od občin)</p> <p>uporabniku prijazen JPP (e-vozila, prilagoditev gibalno oviranim, shuttli,..)</p> <p>OVE in URE na področju ogrevanja, hlajenja, manjših daljinskih sistemov,...</p> <p>Ureditev središča naselja Moravske Toplice</p> <p>Ureditev gramoznic v turistično atraktivne in rekreacijske naravi prijazne površine</p>	<p>Podnebne spremembe</p> <p>Pomanjkanje sredstev na lokalni ravni, ki prvenstveno skrbi za prometno infrastrukturo, pomanjkanje EU in nacionalnih sredstev</p>

4.5 Razvoj podeželja in kmetijstva

Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
<p>Zelena turistična destinacija Moravske Toplice</p> <p>Veliko število društev, NVO</p> <p>Dogodki v občini</p> <p>Uspešne velike kmetije</p> <p>Ponudniki lokalne hrane</p> <p>KP Goričko in Natura 2000 v smislu možnosti razvoja ekološkega kmetijstva</p>	<p>Goričko je neprivačno za življenje in bivanje mladih;</p> <p>Težnja po razpršeni gradnji</p> <p>Prazne hiše</p> <p>Zaton malih kmetij in manjših kmetijskih gospodarstev</p> <p>Opuščanje kmetovanja in zaraščanje (Goričko)</p> <p>KP Goričko in Natura 2000 v smislu omejevanja kmetijstva in urejanja kmetijske krajine</p>	<p>Vstopna turistična točka v Pomurje</p> <p>Povečanje števila lokalnih ponudnikov in ohranjanje malih kmetij</p> <p>Izboljšati pogoje za kakovostno življenje prebivalstva</p> <p>Ohraniti kakovost kmetijskih zemljišč in dosledno izvajati urbanizacijo navznoter</p> <p>Preusmeritev subvencij v ekološko kmetovanje</p>	<p>Zmanjševanje obsega sredstev za razvoj podeželja in kmetijstva</p> <p>Neustrezna razvojna kmetijska politika na ravni države</p> <p>Podnebne spremembe</p>

4.6 Razvoj javne uprave na lokalni ravni

Prednosti	Slabosti	Priložnosti	Nevarnosti
Dobra organiziranost lokalne samouprave Podporno okolje (SOS, ZOS) Izkušen in strokoven kader	Utesnjena občinska stavba Razpon dela in nalog zaposlenih	Izobraževanje zaposlenih Sanacija stavbe Digitalni razvoj in digitalizacija uprave ter razvoj UI Medobčinske skupne službe	Zmanjševanje povprečnine Prelaganje vedno več nalog na občinske uprave Pomanjkanje strokovnega kadra Pomanjkanje dvojezičnega kadra

5 Ključni razvojni izzivi

V tem poglavju so opredeljeni ključni razvojni izzivi občine Moravske Toplice. V občini narašča delež prebivalstva, starejšega od 65 let, kar pomembno vpliva na povečanje izdatkov za zdravstvo, dolgotrajno oskrbo in druge s staranjem povezane izdatke. Staranje prebivalstva večplastno vpliva na več področij družbe. Jasno so že podane zahteve po spremembah na področju socialnega varstva in zaposlovanja. Staranje zahteva tudi spremembe v lokalni politiki kot so prilagoditev lokalne infrastrukture in okolja ter storitev starejšim. Demografska gibanja izrazito vplivajo na trg dela, sočasno prihaja do že kar akutnega vpliva pomanjkanja delovne sile. Trg dela ima osrednjo vlogo pri določanju gospodarskega in družbenega napredka. Trg dela odločilno vpliva tudi na gospodarsko investiranje.

Demografski izzivi z roko v roki pripeljejo še socialne izzive. Krepitev socialne kohezije in preprečevanje socialne izključenosti mora biti eden od ključnih naslovljenih izzivov družbe, kjer je potrebno zaobjeti vse skupine prebivalstva v družbene aktivnosti in zagotavljati enake možnosti za vse ne glede na starost, izobrazbo, versko ali narodnostno pripadnost ter socialno-ekonomsko ozadje.

Občina lahko na trg dela posega z ukrepi, ki prispevajo k blaženju demografskih premikov v občini oz. regiji, kadrovskim manjkom ter spodbujajo tehnološki napredek. Na podeželju je ključno ohranjanje vitalnosti in poseljenosti ter prenos znanja, ki se je stoletja kumuliralo na podeželju, krepiti znanje, inovativnost ter dostopnost podeželja. Kraj Moravske Toplice lahko razvojni preboj doživi preko inovativnega pristopa k urejanju središča Moravskih Toplic, s progresivno stanovanjsko politiko, ki ne bo namenjala prostora za gradnjo prvenstveno za turizem, ampak tudi za prebivalce ter jim omogočala, da lahko dobijo stanovanje ali prostor za gradnjo v cenovnem okvirju, ki je dosegljiv za povprečno mlado družino.

V občini so stalno prisotne težnje po izboljšanju prometne infrastrukture, optimizaciji mobilnosti z omejevanjem osebnega motoriziranega prometa in spodbujanju trajnostnih načinov potovanja, kot je javni potniški promet.

Občina načrtuje izboljšanje oz. dograditev sistema oskrbe s pitno vodo, si prizadeva za učinkovit sistem kjer je to smiselno za odvajanje in čiščenje odpadnih voda ter ustreznemu ravnanju z odpadki.

Gospodarski razvoj občine temelji na razvoju novih poslovnih in turističnih con, predvsem v Bogojini in Rimski Čardi, spodbujanju podjetništva, razvoja kmetijstva in turizma. Izziv predstavlja ustvarjanje ugodnega podjetniškega okolja in privabljanje investitorjev, ki bi omogočile dinamičen gospodarsko-turistično-kmetijsko-zdravstveni razvoj in povečale konkurenčnost občine.

Na področju izzivov razvoja trajnostnega turizma ima poseben pomen razvoj kakovostne turistične ponudbe, izboljšanje infrastrukture in sodelovanje med deležniki z namenom krepitev in privlačnosti zelene destinacije za obiskovalce in turiste.

Ključni izzivi so opredeljeni in opisani v petih sklopih:

- Demografski izzivi in družba
- Gospodarski izzivi in razvoj kraja Moravske Toplice
- Okoljski in prostorski razvoj
- Infrastrukturni razvoj
- Razvoj podeželja in kmetijstva
- Razvoj javne uprave na lokalni ravni

5.1 Demografski izzivi in družba

Demografske spremembe v Prekmurju so bile skozi zgodovino precej dinamične in so bile posledica različnih družbenih, gospodarskih in političnih dejavnikov. Prekmurje je zgodovinsko večetnično območje, kjer poleg Slovencev živijo tudi Madžari, Romi in v manjšem številu Hrvati ter drugi narodi.

Na področju demografskega razvoja deli Občina Moravske Toplice usodo razvitejših občin, Slovenije in sosednjih držav. Prebivalstvo občine je doseglo svoj vrh in se hitro stara, njegovo obnavljanje pa je odvisno od rodnosti in migracij. Projekcija, kot jih lahko povzamemo po različnih analizah, napoveduje hitro zaostrovanje razmer s perečimi posledicami na številnih področjih. Na območju občine Moravske Toplice živi madžarska narodnostna manjšina, ki pa se prav tako vztrajno krči oz. beleži upad pripadnikov narodnostne manjšine.

Analize kažejo na nadaljnje zgoščanja prebivalcev v osrednjeslovenski statistični regiji in ob večjem delu avtocestnega križa ter na upad števila prebivalcev v obmejnih regijah. Vsled demografske ogroženosti obmejne Slovenije, kamor sodi tudi Pomurje in občina Moravske Toplice je pričakovati prostorske posledice demografskih sprememb. Izzivi pa se širijo na gospodarstvo in zaposlovanje, problematiko oskrbe in dostopnosti ter zagotavljanja storitev splošnega pomena.

Pomurska statistična regija bo po rezultatih projekcije¹⁰ od leta 2018 do 2038 izgubila 15,6 % prebivalstva, kar je najvišji upad med vsemi statističnimi regijami v Sloveniji. Ob negativnem naravnem prirastu, se mladi odločajo za preselitve v večja mesta, kot sta Maribor in Ljubljana ali v tujino, predvsem v Avstrijo zaradi boljših zaposlitvenih možnosti. Obseg priseljevanja je relativno majhen, a je opaziti nekaj priseljevanja iz držav nekdanje Jugoslavije in drugih delov sveta.

Demografski podatki tudi kažejo, da se delež starejših prebivalcev povečuje. Razlogi za to so v daljši življenjski dobi, mladi, ki ostajajo, se pozneje odločajo za otroke, družine imajo posledično manj otrok kot v preteklosti.

Demografske spremembe vplivajo prav tako na gospodarstvo, saj že danes primanjkuje delovne sile, predvsem v določenih panogah, kot so v občini Moravske Toplice kmetijstvo in turizem. Podjetja vse težje dobijo mlade delavce, kar vpliva na razvoj občine in regije. Poleg delavcev migrantov v druge občine, predvsem v regijsko središče, je v tudi veliko delavcev migrantov v sosednjo Avstrijo in večja mesta (Maribor, Ljubljana). Vse več je praznih vasi in hiš, kar spreminja podobo podeželja. Na odseljevanje vpliva tudi ukinjanje storitev, kot so pošta, banka, trgovine in druge osnovne storitve.

Če se trenutni trendi nadaljujejo, bo Prekmurje še naprej izgubljalo prebivalstvo in se staralo. Potrebni so ukrepi za izboljšanje zaposlitvenih možnosti, dostopnosti stanovanj in kakovosti življenja, da bi regija postala privlačnejša za mlade družine.

Kljub izzivom imajo obmejna območja, kot je občina Moravske Toplice tudi potencial v čezmejnem sodelovanju, turizmu, eko-kmetijstvu in lokalni proizvodnji, delu na daljavo, digitalnih nomadih, itd.

Občina Moravske Toplice je predvsem v Goričkem delu v demografskem smislu med najbolj ranljivimi v Sloveniji. Brez strateških ukrepov se bo trend upadanja prebivalstva nadaljeval. V tem pogledu, ker gre za vseslovenski problem, bo ključna politika države na tem področju.

Staranje prebivalstva je eden izmed glavnih izzivov s katerim se soočajo razvite države. Vedno več je zanimanja, kako bodo ljudje preživeli starost. To vprašanje pa ne pesti samo urbana središča, pač pa tudi podeželje, ki pa je pri tem velikokrat zapostavljeno.

¹⁰ PROJEKT V6-1731, Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja, 2019

Staranje družbe je posledica razvoja na področjih, ki se navezujejo na zagotavljanje boljše dostopnosti do zdravja in razvoja medicine, splošnega dviga kakovosti življenja in življenjskega standarda populacije, tehničnega in tehnološkega napredka, spremembe delovnih mest v smislu prehoda iz delovno intenzivnih panog v storitvene, izobraževalnega sistema in vseživljenjskega učenja, itd..

Pomembno je sprejeti ukrepe, da se ohrani in obvlada ter starejšim ljudem, ki so tudi po upokojitvi še vedno vitalni, zdravi in delovno sposobni, omogoči kakovostno starost preko različnih trajnostnih in medgeneracijskih programov, ukrepov in rešitev.

K ohranjanju prebivalstva na podeželju lahko prispevamo skozi zastavljene cilje, ki se nanašajo na spodbujanje trajnostnega razvoja podeželja na temelju endogenih lokalnih potencialov, krepitev lokalne oskrbe za večjo prehransko varnost in ohranjanje osnovnih storitev, na razvoj podeželja, privlačnega in živahnega prostora bivanja, ki zadovoljuje sodobne potrebe skozi podporo podjetništvu in digitalizaciji, zelenemu in lokalnemu, socialnemu in vključujočemu.

5.2 Gospodarski izzivi in razvoj kraja Moravske Toplice

Občina Moravske Toplice je ena gospodarsko pomembnejših občin v Prekmurju, predvsem zaradi turizma in kmetijstva. Kraj Moravske Toplice je eden najprepoznavnejših turističnih krajev v Sloveniji.

Gospodarski in infrastrukturni razvoj sta temeljna stebra rasti in napredka vsakega urbanega okolja. V tem smislu se pojavljajo specifični izzivi, ki so ključni za prihodnjo usmeritev in razvoj občine in predvsem kraja Moravske Toplice. Izzivi se še posebej kažejo v prizadevanjih za konkurenčnost in zeleni turistični razvoj ter sočasnem ohranjanju podeželskega okolja in krajine.

Poslovne cone lahko postanejo eden izmed gonilnikov razvoja tudi za MSP in s tem okrepijo tudi podjetniško aktivnost v občini. Poslovne cone lahko nudijo prostor inkubirancem po odhodu iz inkubatorja, ki bo predvidoma nastal v Noršincih v sklopu projekta Mrežni podjetniški inkubator Povezovalnik.

Z izzivom povečanja zasedenosti premalo izkoriščenega poslovnega območja se sooča PC Prosenjakovci, ki ji nikakor ne uspe oživeti. Novo nastajajoča poslovna cona Bogojina pa še ni dovolj privlačna za investitorje. Ustvarjanje ugodnega podjetniškega okolja in spodbujanje malih ter srednje velikih podjetij sta ključna dejavnika za dinamičen podjetniški razvoj. To zajema olajšanje poslovnih procesov, pomoč pri dostopu do financiranja in podporo pri internacionalizaciji ter razvoju podjetij.

Da podjetništvo lažje zaživi, je potrebno vlagati tudi v povezovanje z izobraževalnimi in R&R institucijami s ciljem, da se poveže podjetništvo z izobraževalnimi in drugimi razvojnimi institucijami ter dolgoročno preide v trdno gospodarstvo občine z razvitim podjetniškim okoljem. Občina je pred pomembnim izzivom krepitev svoje učinkovitosti, kar je mogoče doseči z boljšim upravljanjem, digitalizacijo in zmanjšanjem birokracije, kar sicer velja tudi za ves javni sektor. Pomembno je vzpostaviti povezavo med podjetji, izobraževalnimi ustanovami, raziskovalnimi institucijami in lokalno samoupravo. Sinergija te povezave je ključna za doseganje inovativnih rešitev in uresničevanje skupnih ciljev.

Temelj privabljanja visokotehnoloških podjetij je poleg zadostne infrastrukture tudi v zagotavljanju visokokakovostnih kadrov, kar narekuje privabljanje fakultet, ki so aktivne v raziskovanju in razvojnih projektih k sodelovanju. Prisotnost le-teh je osnova za ustanavljanje visokotehnoloških podjetij, ki praviloma ustvarjajo visoko dodano vrednostjo in pospešujejo razvoj podjetništva in gospodarstva ter dvigujejo konkurenčnost.

Trajnostni razvoj vključuje razvoj nizkoogljičnega krožnega gospodarstva, varovanje naravnih virov in odgovorno ravnanje z okoljem. Torej sledenje smernicam DNSH («Do no significant harm» - pomeni, da se z EU sredstvi ne podpirajo ali izvajajo gospodarske dejavnosti, ki bistveno škodujejo kateremu koli od okoljskih ciljev). Občina Moravske toplice je veliko že storila na področju turizma, ki ga je preusmerila v zeleno in tej usmeritvi sledijo tudi turistična podjetja na območju občine.

Gospodarski razvoj in demografske spremembe sta neposredno povezana izziva, saj sta spodbujanje kakovostnih delovnih mest in vključujoč trg dela temelj za stabilen gospodarski napredek. To zajema podporo izobraževanju in usposabljanju ter poenotenje dostopa do informacij in elektronskega poslovanja. S skupnimi prizadevanji lahko občina zasleduje boljšo prihodnost za svoje prebivalce in se uspešno spopade z izzivi sodobnega gospodarskega okolja, a bo demografski izziv potrebno nagovoriti na nacionalni ravni in sprejeti ukrepe, ki bodo spodbujale decentralizacijo.

Najpomembnejši sektor gospodarstva v občini je turizem. Ob pomanjkanju ustreznih kadrov se zlasti zeleni turizem sooča z izzivi, kot so trajnostno delovanje in razvoj destinacije, zmanjšanje razkoraka med dano obljubo in dejansko ponudbo, inovativnost pri razvoju produktov, visoka raven sodelovanja med deležniki na destinaciji ter razvoj kadrov.

Upravljanje destinacije Moravske Toplice je ključnega pomena za povezovanja in sodelovanja akterjev na področju turizma. Turistični sektor se sooča z izzivi velikega kadrovskega pomanjkanja. Le tu bo potrebno rešitve iskati tudi v ustreznem plačilu zaposlenih v turizmu in v višji dodani vrednosti.

Z investicijami v prenovi središča kraja Moravske Toplice se bo izboljšala privlačnost, urejenost in image destinacije. Prenova središča Moravskih Toplic in vzpostavitev večnamenske dvorane lahko pomenita nov pozitiven preskok v prepoznavnosti destinacije.

Za prihodnost je ključno vzpostaviti fleksibilno in učinkovito upravljavsko strukturo, ki bo usmerjala in koordinirala ponudnike in razvoj v destinaciji. Dvigniti bo potrebno raven kakovost ponudbe, kar predstavlja še en velik izziv, ki terja finančna vlaganja vseh deležnikov. Primerjalno s termalnimi kraji v neposredni čezmejni soseščini ponudba zaostaja za obljubami in je prisotna nižja kakovost storitev.

Pomembno je zagotoviti tudi optimalne pogoje za razvoj turizma in kmetijstva, ki sta si velikokrat v koliziji, a se tudi nenehno dopolnjujeta.

5.3 Okoljski in prostorski razvoj

Okoljski, prostorski in kmetijski izzivi igrajo ključno vlogo pri zagotavljanju trajnostnega razvoja in ohranjanju kakovosti okolja občine. Le-ti vključujejo več različnih področij, ki zahtevajo celovite pristope in inovativne rešitve.

Učinkovit odziv na okoljske spremembe zahteva celovit in sistematičen pristop, ki vključuje tako preprečevanje kot prilagajanje na že obstoječe posledice podnebnih sprememb. Ključni ukrepi vključujejo zmanjšanje vzrokov okoljskih sprememb (mitigacija) s ciljem zmanjšanja emisij toplogrednih plinov in drugih dejavnikov, ki povzročajo globalno segrevanje in degradacijo okolja; prehoda na obnovljive vire energije (sončna, geotermalna); povečanja energetske učinkovitosti (izolacija stavb, varčne naprave, zmanjšanje porabe fosilnih goriv); trajnostne mobilnosti (spodbujanje javnega prevoza, kolesarjenja, električnih vozil, hoje) in trajnostnega kmetijstva in gozdarstva (manj pesticidov, varovanje tal, pogoždovanje).

Prilagajanje na podnebne spremembe (adaptacija) prinaša zmanjšanje njihove škodljivost in povečanje odpornost družbe v smislu gradnje infrastrukture, odporne na ekstremne vremenske pojave (protipoplavni ukrepi, boljše kanalizacije, elektrifikacija pod zemljo,...); varstva vodnih virov (zbiranje deževnice, čiščenje odpadnih voda, racionalna raba); prilagoditve v kmetijstvu (gojenje odpornejših rastlin, trajnostni načini pridelave hrane); zaščite urbanih okoljih (gradnja nasipov, ozelenitev, selitev prebivalcev iz ogroženih območij); učinkovite zakonodaje in regijskega sodelovanja ter finančne podpore za zelene inovacije in okolju prijazne projekte.

Ključni prispevek k varovanju okolja je ozaveščen občan, ki spremeni življenjski slog, kar pomeni, da zmanjša odpadke (recikliranje, kompostiranje, ponovna uporaba izdelkov, dolgotrajna uporaba izdelkov,...); trajnostno potroši (izbira lokalnih in ekoloških izdelkov) in okoljsko vzgaja in se izobražuje (izobraževanje otrok in odraslih o pomembnosti varovanja okolja).

Kraj Moravske Toplice se sooča tudi z infrastrukturnimi izzivi, ki vključujejo modernizacijo prometne infrastrukture, razvoj javnega potniškega prometa in izboljšanje energetske učinkovitosti. Z naraščanjem števila avtomobilov se povečuje potreba po trajnostnih prometnih rešitvah, ki bodo zmanjšale predvsem parkirne zagate v času visoke turistične sezone. V kraju je potrebna nadgradnja infrastrukture po meri invalidov, ki bi zagotovila boljšo dostopnost in mobilnost za vse.

5.4 Infrastrukturni razvoj

Infrastrukturni razvoj občine Moravske Toplice je nujen za izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev, spodbujanja razvoja turizma, podjetništva, kmetijstva in ustvarjanje trajnostnega okolja. Za doseganje teh ciljev je treba premagati številne izzive, ki se nanašajo na različne vidike infrastrukturnega razvoja.

Občina trenutno največ vlaga v izboljšanje obstoječega stanja in kakovosti prometnega omrežja, ki se v občini razteza v kar 221 km kategoriziranih občinskih javnih cest. Poseben izziv predstavlja vzdrževanje prometne infrastrukture, kar zahteva sodelovanje tako na občinski kot državni ravni za stalno vzdrževanje prometne infrastrukture. Vzdrževanje prometne infrastrukture zavzema tudi velik del proračuna občine. Novi cestni projekti morajo vključevati ločene sisteme odvodnjavanja meteornih vod, kar bo pripomoglo k boljšemu upravljanju padavinskih vod in zmanjšanju poplavne ogroženosti.

Ob tem se občina vedno bolj sooča s prevozno revščino, tveganje zanjo pa se v aktualni energetske in podnebni krizi stopnjuje. Prevozna revščina pomeni, da posameznik ali gospodinjstvo nima ustreznega prevoza do zanj ključnih storitev in dejavnosti ali si ga težko privošči. Prevozna revščina vključuje problem slabe prometne dostopnosti – pogosto so za človeka pomembne lokacije (na primer delo, nakupovanje, rekreacija, izobraževanje in zdravstvena oskrba) daleč od njegovega bivališča. Z vidika dostopnosti so najbolj ranljiva skupina posamezniki brez lastnega avtomobila, ki živijo na območjih brez ustreznega javnega prevoza, kolesarske infrastrukture ali alternativnih oblik mobilnosti. Zaradi tega so manj mobilni, odvisni od sorodnikov, potencialno socialno izključeni in imajo zato slabšo kakovost življenja.

Trajnostna mobilnost je še en pomemben izziv, ki vključuje optimizacijo prometne infrastrukture tako, da spodbuja pešačenje, kolesarjenje, uporabo javnega potniškega prometa in druge trajnostne oblike mobilnosti ter multimodalno mobilnost. Cilj je zagotoviti učinkovito in enakopravno dostopnost za vse, z omejevanjem osebnega motornega prometa in spodbujanjem trajnostnih načinov potovanja. Na območju redke in razdrobljene poselitve, ki je značilna za območje Goriškega, pa je zagotavljanje trajnostne mobilnosti poseben izziv.

Zagotavljanje kakovostne oskrbe s pitno vodo, učinkovito odvajanje in čiščenje odpadnih voda ter primerno ravnanje z odpadki so temelji komunalne infrastrukture. Izziv povzročajo dotrajani vodovodi (Tešanovci, Mlajtinci), potrebno bo v prihodnje investirati v transportni vod Tešanovci – Bogojina ter druge manjše investicije namenjene vzdrževanju in obnovi, kar bo zmanjšalo vodne izgube zaradi dotrajanosti cevododov.

Nadgradnja kanalizacijskega sistema je prav tako pomemben vidik infrastrukturnega razvoja občine, predvsem v delih, ki niso v aglomeraciji (Bogojina) vključno z zamenjavo dotrajanih kanalizacijskih odsekov in izboljšanjem pretočnosti sistema. Previdena je tudi razširitev čistilne naprave Lukačevci. Občina bo na območju razdrobljene poselitve še naprej spodbujala male čistilne naprave.

V sledi globalnih razmer, mora občina se v prihodnje zanesti na zanesljivo in cenovno ugodno oskrbo z energijo. Možnosti so v izrabi geotermalne energije (plitke in globoke) v kombinaciji z drugimi energenti za ogrevanje in hlajenje javnih objektov, kot tudi novih potencialnih stanovanjskih ali hotelskih gradenj na območjih strnjene poselitve. Poleg tega je pomembna izraba strešnih in javnih parkirnih površin za postavitve sončnih elektrarn. Ti izzivi zahtevajo celostni pristop k upravljanju infrastrukture, ki bo izboljšal funkcionalnost sistemov, ki jih upravlja občina.

5.5 Razvoj podeželja in kmetijstva

Topografija Občine Moravske Toplice zajema tako urbana kot ruralna in zavarovana območja, je pomembno opredeliti tudi izzive na področju kmetijstva. Občina Moravske Toplice je tako pred izzivom spodbujanja konkurenčnosti kmetijstva in živilstva, hkrati pa trajnostno upravljati naravne vire. To vključuje širok spekter dejavnosti, kot so varovanje okolja, ohranjanje biotske raznovrstnosti in prilagajanje na podnebne spremembe ter naravne nesreče.

Poseben izziv predstavlja zagotavljanje varne in kakovostne hrane, kar si je v svoj prednostni okvir zadala tudi Pomurska regija. Vzpostavitev kratkih dobavnih verig in sledljivost pridelave povečuje nadzor nad pridelavo in omogoča boljšo sledljivost pridelkov. Lokalno pridelana hrana ima pomembno vlogo, saj zagotavlja varnost in kakovost, zato je treba spodbujati oskrbovanje javnih zavodov, kot so vrtci in šole, z lokalnimi pridelki. Vključevanje lokalnih pridelovalcev in predelovalcev hrane je tradicija turističnih in lokalnih prireditev v občini. Lokalno ponudbo pa je potrebno še intenzivneje promovirati in poudarjati njeno kakovost.

Ohranjanje kmetijskih površin in kmetij ter krepitev samooskrbe je ključnega pomena za razvoj kmetijstva v občini. Digitalizacija, ekološka pridelava, pridelava vrtnin v rastlinjakih, razvoj novih dejavnosti na kmetijah, prilagajanje na podnebne spremembe, spodbujanje prevzema kmetij, itd. je usmerjenost, kateri naj sledi občina v naslednjem obdobju. Velik problem predstavlja tudi zaraščanje kmetijskih zemljišč, predvsem na območju KP Goričko, kjer bo potrebno okrepiti sodelovanje z vodstvom KP Goričko.

5.6 Razvoj javne uprave na lokalni ravni

Danes se soočamo s hitrimi družbenimi in tehnološkimi spremembami, digitalizacijo in razvojem informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter UI, nepredvidljivimi izrednimi situacijami, demografskimi spremembami in še bi lahko naštevali. Vse to vpliva tudi na razvoj lokalne skupnosti.

Skladno s Strategijo trajnostnega razvoja javne uprave do leta 2030¹¹ se strateški cilji usmerjajo na cilje, ki se med seboj povezujejo in dopolnjujejo:

- javne storitve po meri uporabnikov;
- kompetentni javni uslužbenci in
- odprta in inovativna javna uprava.

Občina lahko z javnimi storitvami izboljša zadovoljstvo uporabnikov s tendenco zmanjševanja administrativnih ovir v okviru njene pristojnosti, s soustvarjanjem storitev z uporabniki (npr. akceptiranje smiselnih predlogov občanov in poslovnih subjektov po ponastavitvi administrativnih postopkov, blagajna, participativni proračun, itd.) in z digitalnimi javnimi storitvami, ki bodo omogočale integrirano, usklajeno, varno in učinkovito interakcijo prebivalcev in podjetij z občinsko upravo in medobčinsko inšpekcijo. Sočasno lokalna skupnost ne sme pozabiti, da je razvoj le-te odvisen tudi od kadrov, ki so zaposleni v občinski upravi. Skladno s sodobnimi trendi in z razmerami na trgu, ki niso naklonjeni privabljanju odličnega kadra v javni sektor, se mora tem razmeram v prvi vrsti prilagoditi vodstvo, ki mora storiti vse, da ustvari odlične in spodbudne delovne razmere za svoj kader. Te smernice upošteva tudi Strategija trajnostnega razvoja javne uprave do leta 2030. Prav tako kaže spodbujati temeljne kompetence zaposlenih, kot so zavezanost strokovnosti, krepitev sodelovanja, proaktivno delovanje, osredotočenost na uporabnika ter dvigniti raven predanost ciljem, učinkovitemu organiziranju dela, razvoju timov in posameznikov.

Strategija Digitalna Slovenija 2030 je krovna strategija digitalne preobrazbe in je namenjena strateškemu načrtovanju spodbujanja digitalne preobrazbe Slovenije v razvojnem obdobju do leta 2030. Krovni cilj strategije je spodbujanje digitalne preobrazbe Slovenije v vseh segmentih – družba, država, lokalne skupnosti in gospodarstvo. Digitalizacija javnih storitev je eden od ključnih elementov digitalne preobrazbe Slovenije do leta 2030. Strategija digitalnih javnih storitev 2030¹² postavlja ljudi in poslovne subjekte v središče digitalne preobrazbe, zato opredeljuje okvir, ki bo omogočal razvoj preprostih storitev in spodbujal njihovo široko uporabo. Za doseg tega cilja so potrebni enotna digitalna identiteta, učinkovita uporaba podatkov, sodobne informacijske tehnologije in infrastruktura ter digitalno opolnomočen javni sektor. Cilje Strategije digitalnih javnih storitev bodo doseženi s procesi soustvarjanja javnih storitev z vsemi deležniki, aktivnejšim povezovanjem storitev samoupravnih lokalnih skupnosti, promocijo digitalnih storitev in poudarjanjem prednosti njihove uporabe ter zagotavljanjem varnosti podatkov uporabnikov.

Za uspešno izvajanje upravnih nalog so ključni strokovni, kompetentni in motivirani ter zadovoljni javni uslužbenci. Podrobnejšo vsebino, ki bo v pomoč pri doseganju cilja kompetentni javni uslužbenci, pripravlja Ministrstvo za javno upravo v Strategiji ravnanja s kadri v državni upravi do leta 2030¹³.

¹¹ [Strategija trajnostnega razvoja javne uprave do leta 2030 \(osnutek\)](#)

¹² [Strategija digitalnih javnih storitev 2030-1.pdf \(gov.si\)](#)

¹³ [Strategiji ravnanja s kadri v državni upravi do leta 2030](#)

Odprta in inovativna lokalna skupnost sloni na odpiranju podatkov, transparentnosti ter odpravi tveganj za pojave korupcije. Krepi integriteto v občinski upravi, profesionalizacijo in inovativnost zaposlenih. Spodbuja sodelovanje skozi participacijo javnosti ter med zaposlenimi in različnimi organi lokalne skupnosti. Občinska uprava skozi ukrepe, ki si jih zadaja, bo izvajala, sledi načelu odgovornosti do okolja in družbe.

6 Vizija razvoja Občine Moravske Toplice

Vizija je opis predvidene prihodnosti organizacije, predstava prihodnje podobe, ki izziva trenutno stanje. Predstavlja predvidevanje, kam naj bi se organizacija usmerila v prihodnosti, kakšna naj bi bila in kaj naj bi počela.

Vizija je vabljava podoba zelene prihodnosti, ki jo lahko organizacija doseže, če se zanjo trudi in usmerja svoje aktivnosti v začrtani smeri. Pri doseganju vizije je pomembno poistovetenje z njo, zato je potrebno vizijo primerno komunicirati vsem deležnikom. V primeru Javne samouprave (občine) je vizijo potrebno komunicirati tako interno (znotraj občinske uprave), kakor tudi navzven samemu prebivalstvu.

Vizija Občine Moravske Toplice do leta 2030

„Občina Moravske Toplice bo najbolj prepoznavna trajnostna turistična občina v Sloveniji, ki bo zagotavljala pravo mero med vplivi turizma in življenjem lokalnega prebivalstva, konkurenčno okolje za razvoj podjetništva, razvojem dodane vrednosti v kmetijstvu in ohranjanju tradicionalnih obrti in vrednot.

Prebivalci občine bodo deležni po njihovi meri organizirane storitve in podpore, poudarek pa bo tudi na ustvarjanju prijetnega in motivacijskega delovnega okolja vseh zaposlenih.“

Občina Moravske Toplice je v širšem geografskem prostoru prepoznavna turistična destinacija, zaradi česar turizem, kot rdeča nit, prepreda vse pore občinske skupnosti. Občina Moravske Toplice mora ohranjati svoj status turistične destinacije, pri čemer bo v prihodnosti moral biti poudarek na zelenem turizmu in trajnosti ter kvaliteti bivanja prebivalstva.

Turizem je priložnost za podjetniške iniciative prebivalstva, pri čemer so največje priložnosti pri kmetijski dejavnosti in tradicionalnih obrteh, ki so odlična dopolnilna dejavnost turizmu, saj je destinacija prepoznavna tudi zaradi teh specifik.

Občina Moravske Toplice kot subjekt je organizacija, katere osnovni namen obstoja je delovanje v korist občanom in okolja. Zaradi navedenega bo Občina Moravske Toplice aktivno delovala na izboljšanju storitev svojim občanom in tudi na področju zadovoljstva svojih zaposlenih.

7 Strateške razvojne usmeritve

Strateške razvojne usmeritve postavljajo smernice za nadaljnji razvoj občine, ki je utemeljen na obstoječih prednostih, priložnostih in značilnostih občine. Na podlagi opravljenih analiz in prejetih pobud ter idej s strani deležnikov so strateški temelji nadaljnjega razvoja občine podani v nadaljevanju.

Strateške usmeritve:

- Vključujoča in odgovorna občina
- Konkurenčna občina
- Zelena občina
- Povezana občina
- Občina po meri občana

7.1 Strateška usmeritev: Vključujoča in odgovorna občina

Vključujoča in odgovorna družba poudarja enake možnosti, spoštovanje različnosti in aktivno sodelovanje vseh posameznikov pri oblikovanju skupnosti. Takšna družba omogoča, da vsakdo ne glede na osebne okoliščine prispeva k skupnemu dobremu in ima dostop do vseh vidikov družbenega življenja.

Ključne značilnosti vključujoče družbe:

- Enakost možnosti: Vsi člani družbe imajo enake možnosti za izobraževanje, zaposlitev in sodelovanje v družbenih procesih.
- Spoštovanje različnosti: Raznolikost v kulturah, prepričanjih in življenjskih slogih je cenjena kot prednost, ki bogati skupnost.
- Aktivno državljanstvo: Posamezniki so spodbujeni k sodelovanju pri odločanju in oblikovanju politik na lokalni in nacionalni ravni.
- Dostopnost: Javne storitve in infrastruktura so dostopne vsem, vključno z ranljivimi skupinami, kot so invalidi, starejši in manjšine. Prav tako zagotavljanje osnovnih življenjskih storitev: trgovina, pošta, črpalka, javna stanovanja,...
- Socialna pravičnost: Prizadevanje za zmanjševanje revščine, diskriminacije in socialne izključenosti.

Boljše razumevanje potreb skupnosti skozi aktivno sodelovanja deležnikov vzpodbuja razvoj transparentnosti, odzivnosti in tudi učinkovitosti lokalne skupnosti pri upravljanju zadev, ki se tičejo občine. V ta namen je ključen razvoj komunikacijskih, posebej digitalnih, orodij za boljši odnos med občinsko upravo in prebivalci ter ostalimi deležniki. Občinska uprava lahko v sodelovanju s krajevnimi skupnostmi komunikacijo še izboljša na podlagi dosedanjega sodelovanja.

Ukrep 1: Socialna in vključujoča skupnost

Socialna in vključujoča skupnost je temelj trajnostnega razvoja in kakovosti življenja. Gre za družbo, ki spodbuja enakopravnost, solidarnost in sodelovanje med vsemi posamezniki, ne glede na njihove značilnosti, kot so spol, starost, narodnost, invalidnost ali socialni status.

Cilj 1: Pametne vasi

Cilj Pametne vasi je spodbuditi razvoj podeželskih območij z uporabo inovativnih rešitev, digitalizacije in trajnostnih praks. Gre za koncept, ki združuje napredne tehnologije, skupnostne pobude in lokalne vire za izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev podeželja ter krepitev gospodarskih in okoljskih potencialov. Ob tem cilj prinaša na področju digitalizacije izboljšanje dostopa do širokopasovnega interneta, pametne infrastrukture in digitalnih storitev. Pametne vasi spodbujajo krožno gospodarstvo,

koriščenje obnovljivih virov energije in uvajanje ekološkega kmetijstva. Skozi ta cilj se krepi sodelovanje prebivalcev pri oblikovanju rešitev, ki odgovarjajo na lokalne izzive. V kmetijstvu uvaja uporabo sodobnih tehnologij, kot so senzori, droni in umetna inteligenca za optimizacijo kmetijske proizvodnje. Cilj pametnih vasi je tudi zmanjšanje transportne revščine skozi zagotavljanje boljše dostopnosti do prevoza z razvojem trajnostnih prometnih rešitev in povezljivosti v oddaljenih vaseh. Pametne vasi prav tako nagovarjajo razvoj podjetništva in turizma s podporo inovativnim podjetjem in trajnostnemu turizmu na podeželju ter si prizadevajo ohranjati osnovne storitve na podeželju in dostopnost do zdravstvene oskrbe (ambulanta na domu, e-zdravje) in uvajanje socialnih inovacij, kot so npr. storitve starejših, spodbujanje socialne vključenosti na podeželskih območjih, oskrba starejših, onemoglih, ustvarjanje prijaznega okolja za invalide, pomoč osebam s posebnimi potrebami, projekti socialnega kmetijstva, ki uporabljajo kmetijstvo kot podlago za zagotavljanje različnih vrst zdravstvenih in izobraževalnih terapij, pravno varstvo, prostovoljstvo, krepitev NVO v javnem interesu in info točke ipd. Poleg tega si prizadevajo za optimalno ravnovesje med izgradnjo infrastrukture, ohranitvijo kmetijske in gozdne krajine, vaške arhitekture, naravne in kulturne dediščine ter običajev.

Kazalniki za doseganje cilja:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Število novih dogodkov prostovoljstva	0	3
Število skupin in organizacij proizvajalcev	0	2
Participativni proračun	0	4

Ukrep 2. Družbeni in turistični razvoj kraja Moravske Toplice

Družbeni in turistični razvoj sta tesno povezana, saj turizem vpliva na lokalno skupnost, gospodarstvo in okolje, hkrati pa družbeni razvoj ustvarja pogoje za trajnostni turizem. Uravnotežen razvoj obeh področij vodi do večje blaginje, ohranjanja kulturne dediščine in izboljšanja kakovosti življenja prebivalcev.

Cilj 2: Krepitev občinskega središča tako na družbenem, kot kulturnem in turističnem področju
Cilj uvaja in spodbujanja družbeni in turistični razvoj turističnega kraja Moravske Toplice z namenom izboljšanja kakovosti življenja prebivalcev v turističnem kraju, ohranjanja kulturne dediščine in razvoja trajnostnega, zelenega turizma skladno s smernicami Slovenia Green. Cilj je ustvariti povezano, privlačno in gospodarsko vitalno občinsko središče, kar vključuje aktivno vključevanje prebivalcev in deležnikov v razvoj občinskega središča, trško prostorsko ureditev kraja, poenotenje imidža kraja z namenom dviga privlačnosti in prepoznavnosti kraja, oblikovanje stanovanjskih sosesk, itd.

Kazalniki za doseganje cilja:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
OPPN središča Moravskih Toplic	0	1
Programi za prebivalce	0	3
Otroška igrišča / igrive točke	0	5
Gibalni park za gibalno ovirane	0	1
Izdelava kataloga urbane / ulične opreme	0	1

7.2 Strateška usmeritev: Konkurenčna občina

Strateška usmeritev Občine Moravske Toplice v gospodarstvo in s tem povezanim turizmom je ključna za trajnostni razvoj in konkurenčnost destinacije. Da bi zagotovili uspeh na teh področjih, je treba upoštevati več vidikov, kot so trajnostni razvoj, digitalizacija, inovacije in sodelovanje med različnimi deležniki predvsem, če lokalna skupnost želi pospešiti razvoj MSP in zapolniti poslovne cone ter sočasno dvigniti raven razvoja turizma v višjo prestavo.

Turizem v občini je že do dobra usmerjen v zeleni turizem in spodbuja deležnike k spodbujanju ekološkega in odgovornega turizma, ki zmanjšuje negativne vplive na okolje in lokalno skupnost. Korak naprej bo potrebno storiti v razvoju avtentičnih doživetij, ki poudarjajo kulturno dediščino, kulinariko, lokalne običaje, tradicionalno obrt, naravno dediščino in edinstvena doživetja. Ključno v naslednjem desetletju je ostati v koraku z digitalno transformacijo, ki uporablja pametne tehnologije za izboljšanje uporabniške izkušnje, kot so pametne aplikacije, umetna inteligenca in personalizacija ponudbe. To zahteva investicije v digitalizacijo in UI ter tudi naložbe v turistično infrastrukturo, prometno dostopnost, nastanitve in trajnostne prevozne možnosti. Predvsem pa zahteva omogočanje izpolnjenja dane obljube, ki jo daje turistična ponudba.

Turizem bo moral diverzifikirati ponudbo z razvojem turizma v več segmentih, kot se za eno največjih turističnih središč v Sloveniji spodobi – turizem v vseh letnih časih pa naj si bo zdraviliški, poslovni, družinski, športni,.... turizem. Okrepiti je potrebno 'blagovno znamko' Moravske Toplice in promocijo destinacije skozi učinkovite marketinške kampanje ter vzpostaviti ogrodje in delovanje Vodilne turistične organizacije.

Na področju podjetništva je potrebno podpreti mikro in mala podjetja, ki bodo nastala ali zadihala znotraj inkubatorja ter jim ponuditi možnost nadgradnje v poslovnih conah (Bogojina, Prosenjakovci). Potrebno bo podpreti prizadevanja MSP z R&R institucijami ter vlaganja v visokotehnološke panoge. Sočasno je potrebno zagotoviti prehod v krožno gospodarstvo, zmanjševanje emisij in uporabo obnovljivih virov energije ter uvajanje pametnih tehnologij, avtomatizacije in umetne inteligence v proizvodne in storitvene procese. Na obrobju države se je potrebno zavedati še toliko bolj demografskih trendov in aktivno vlagati v kadre in kompetenc delovne sile skozi vseživljenjsko učenje, povezovanje izobraževalnih ustanov s podjetji. Krepitev konkurenčnosti podjetij na globalnem trgu, predvsem turističnem lahko privabi tudi tuje investitorje, čeprav se v ihti za iskanjem le-teh ne sme spregledati domače investitorje. V končni fazi je potrebno povezati in najti sinergijo med turizmom in lokalnim gospodarstvom in tudi kmetijstvom, spodbujati lokalno proizvodnjo in uporabo lokalnih surovin, pridelkov in izdelkov ter navsezadnje produktov v turistični ponudbi.

Sodobno kmetijstvo zahteva podjetniški pristop in uvajanje pametnega kmetijstva je potisnilo sektor v središče digitalnega prehoda in digitalizacije. Vključevanje podpore satelitov, uporaba dronov, pametnih traktorjev in mehanizacije se pospešeno umešča na kmetije. Vsled temu se racionalizira poraba gnojil in pesticidov, ki se prilagaja potrebam rastlin in razmeram na njivi. Povečuje se skrb za dobro vodo in zdrava tla. Živinoreja v ospredje postavlja dobrobit živali. Cilj je povečati učinkovitost pridelave, zmanjšati stroške, izboljšati kakovost pridelkov in zmanjšati vpliv na okolje.

Ukrepi 1. Spodbujanje razvoja MSP

Mala in srednja podjetja (MSP) so hrbtenica gospodarstva, saj ustvarjajo delovna mesta, spodbujajo inovacije in krepijo lokalno skupnost. Vendar se pogosto soočajo z izzivi, kot so dostop do financiranja, regulativne ovire in pomanjkanje znanja. Zato je ključnega pomena, da občina in podpirne institucije vzpostavijo učinkovite ukrepe za njihovo rast in spodbudno poslovno okolje.

Cilj 1.1: Sofinanciranja, spodbude malim in mikro podjetjem

Spodbujanje podjetništva kot ključnega elementa gospodarske rasti in inovacij, zlasti med mladimi generacijami. Občina lahko tu pripomore z ugodnim poslovnim okoljem in manjšimi spodbudami predvsem za mikro in mala podjetja. Zaradi vedno hitrejšega tempa življenja in vedno večje računalniške in tehnološke pismenosti kadra je potrebno ob tem spodbujati delo na daljavo, ki ga zahvaljujoč infrastrukturi občina omogoča.

Cilj 1.2: Razvoj inkubatorja

Namen razvoja povezovalnega inkubatorja je nadgradnja ponudbe za start-upe in MPS, kjer se bodo lahko podjetja in podporno okolje srečevala, sodelovala in razvijala nove produkte ter ustvarila povezave s R&R institucijami. Inkubator je vzhod za spodbujanje razvoja podpornega okolja, ki se bo osredotočalo na spodbujanje ustanavljanja zagonskih podjetij. Sočasno pa z razvojem co-workinga se spodbuja tudi ustvarjanje pogojev za delo na daljavo z namenom lažjega usklajevanja poslovnega in zasebnega življenja in obiska pisarne glede na zahteve posla.

Cilj 1.3: Spodbujanje razvoja tradicionalne obrti

Spodbujanje tradicionalne obrti je pomembno tako za ohranjanje kulturne dediščine kot za krepitev lokalnega gospodarstva in turizma. Tradicionalna obrt ne predstavlja zgolj vir dohodka, temveč tudi priložnost za oživitev kulturne identitete in ustvarjanje edinstvenih izkušenj, ki pritegnejo turiste. S celostnim pristopom, ki vključuje promocijo, izobraževanje, finančno podporo, tehnološke inovacije in sodelovanje med ključnimi deležniki, je mogoče učinkovito spodbuditi tradicionalno obrt. To ne bo le prispevalo k ohranjanju kulturne dediščine, temveč tudi k razvoju lokalnega gospodarstva in privabljanju turistov, ki iščejo avtentične izkušnje.

Cilj 1.4: Razvoj poslovnih con

Razvoj poslovnih con predstavlja ključen dejavnik pri spodbujanju gospodarskega razvoja, privabljanju investicij in ustvarjanju konkurenčnega okolja za podjetja. Poslovne cone so namreč namenjene zagotavljanju ustrezne infrastrukture, logističnih povezav, ugodnih pogojev poslovanja in sodelovanja med različnimi deležniki. Občina mora tu poskrbeti za dobro povezavo poslovne cone z glavnimi prometnimi križišči, kot so avtocesta ceste, železnica in letališča. Zagotoviti je potrebno hitri internet, stabilno telekomunikacijsko omrežje in zadostno oskrbo z električno energijo, saj je le-to ključnega pomena za delovanje sodobnih podjetij. Razvoj poslovnih con mora upoštevati tudi trajnostne pristope, kot so energetske učinkovite stavbe, zelena gradnja ter okolju in uporabniku prijazna infrastruktura. Občina ima delno zasedeno poslovno cono Prosenjakovci in prazno poslovno cono Bogojina. Prav tako ima dve turistični območji, ki čakata investitorja/je v Bukovnici in na območju Rimske Čarde. Po letu 2027 se bo možnost turističnega območja odprla tudi na območju Ivanske gramoznice.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Letni razpis za male investicije malih in mikro podjetij	0	5
Vzpostavljen inkubator s co-workingom	0	1
Aktivne poslovne cone	1	2
Aktivne nove turistične cone	0	1

Ukrep 2. Ponudba po meri sodobnega turista

Sodobni turisti iščejo unikatna, personalizirana in trajnostna doživetja. Pričakujejo visoko stopnjo digitalizacije, avtentične izkušnje ter prilagodljivost ponudbe. Zato morajo turistični ponudniki oblikovati inovativne storitve, ki se prilagajajo potrebam različnih ciljnih skupin.

Cilj 2.1 Vzpostavitev Vodilne turistične destinacije (VTO) in preoblikovanje TIC

Vzpostavitev VTO je ključni korak k učinkovitemu razvoju in promociji turizma v Občini Moravske Toplice. VTO je ključna institucija, odgovorna za razvoj, promocijo in usklajevanje turističnih dejavnosti v občini in regiji ter se usklajuje s STO. Njena naloga je oblikovanje strategij za trajnostni turizem, privabljanje turistov ter sodelovanje z drugimi deležniki v panogi, kot so turistične agencije, hoteli, restavracije in lokalne skupnosti.

Njene naloge se navezujejo na:

- Promocijo turizma – načrtovanje in izvajanje marketinške kampanje za privabljanje domačih in tujih obiskovalcev.
- Razvoj turistične infrastrukture – sodelovanje pri načrtovanju in izboljšanju turistične ponudbe, vključno z nastanitvami, znamenitostmi in storitvami.
- Usklajevanje deležnikov – Povezovanje turističnih ponudnikov, lokalne skupnosti in RTO ter sosednje VTO.
- Trajnostni turizem – spodbujanje odgovornega upravljanja naravnih in kulturnih virov ter zmanjšanje negativnega vpliva turizma.
- Raziskave in analize – zbiranje podatkov o turističnih trendih in obiskovalcih ter upora le-teh za izboljšanje turističnega strateškega programiranja.
- Organizacija dogodkov – podpiranje in organiziranje sejmov, festivalov ter drugih turističnih prireditev za povečanje privlačnosti destinacije.

Cilj 2.2. Spodbujanje zelenega razvoja turizma in krepitev zaveze Slovenia Green

Slovenia Green je nacionalni program trajnostnega turizma, ki ga upravlja Slovenska turistična organizacija (STO). Gre za celovit certifikacijski sistem, ki destinacijam, nastanitvam, turističnim agencijam, naravnim parkom in drugim ponudnikom omogoča ocenjevanje in izboljšanje trajnostnih praks v skladu z mednarodnimi standardi. Slovenia Green je del širše strategije Zelene sheme slovenskega turizma (ZSST), katere cilj je spodbujanje odgovornega turizma in ohranjanja naravne ter kulturne dediščine Slovenije. Program temelji na mednarodno priznanih trajnostnih merilih, kot so Green Destinations, Travelife, EU Ecolabel, Bio Hotels in drugi.

Destinacija ima pridobljen znak Slovenia Green Destination Gold. Težnja je znak ohraniti in preiti na višjo raven.

Cilj 2.3. Spodbujanje razvoja kadrov na področju turizma in gostinstva

Spodbujanje razvoja kadrov na področju turizma in gostinstva je ključno za zagotavljanje kakovostne turistične ponudbe, konkurenčnosti panoge in trajnostnega razvoja. Zaradi hitro spreminjajočih se trendov in potreb gostov je nujno vlagati v izobraževanje, usposabljanje ter izboljšanje delovnih pogojev za zaposlene v turizmu. Le s kakovostno izobraženim in motiviranim kadrom lahko destinacija Moravske Toplice nadaljuje razvoj butičnega in trajnostnega, zelenega turizma ter ostane privlačna destinacija na širšem domačem, čezmejnem in globalnem turističnem trgu. Občina lahko spodbuja aktivnosti v sodelovanju s podjetji in šolami k vračanju kadra v gostinstvo in turizem.

Cilj 2.4 Aktivnosti za boljšo urejenost destinacije, predvsem centra kraja Moravske Toplice in prepoznavnost

Ureditev turistično privlačnega kraja zahteva celovit pristop, ki vključuje izboljšanje infrastrukture, ohranjanje naravnih in kulturnih danosti ter ustvarjanje privlačnih doživetij za obiskovalce. Uspešna destinacija mora biti dostopna, urejena, trajnostno naravnana in ponujati raznolike aktivnosti, ki

pritegnejo turiste skozi vse leto. K temu prispevajo urejena infrastruktura, ohranitev in valorizacija naravne in kulturne dediščine, turistična ponudba, trajnostne in zelene prakse, digitalizacija in promocija destinacije, povezovanje in sodelovanje z deležniki.

Urejanje turistično privlačnega kraja je dolgoročen proces, ki zahteva načrtovanje, sodelovanje in trajnostno vizijo. Ključ do uspeha je kombinacija infrastrukture, izkušnje obiskovalcev, trajnosti in digitalne prepoznavnosti.

Cilj 2.5 Podpora ozaveščanju in informiranju različnih ciljnih skupin javnosti

Podpora ozaveščanju in informiranju različnih ciljnih skupin javnosti je ključna za uspešno komuniciranje v turizmu, trajnostnem razvoju, gostinstvu in drugih panogah. Prilagojeno obveščanje omogoča učinkovito nagovarjanje turistov, lokalnih skupnosti, podjetij in drugih deležnikov ter spodbuja odgovorno ravnanje in trajnostne prakse. Učinkovito ozaveščanje različnih ciljnih skupin zahteva prilagojeno vsebino, izbiro pravih kanalov in aktivno sodelovanje deležnikov. Digitalna komunikacija in interaktivni pristopi omogočajo večjo vključenost in trajen vpliv na obnašanje javnosti.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Vzpostavitev VTO	0	1
Slovenia Green Destination Platunum	0	1
Omogočanje izobraževanje za turistične ponudnike skozi projekte in aktivnosti	0	5
Ozelenitev in ureditev središča Moravskih Toplic	0	1

Ukrep 3: Trajnostno in pametno kmetijstvo

Pametno ali precizno oz. digitalno kmetijstvo uporablja sodobne tehnologije, kot so senzorji, GPS, droni, umetna inteligenca (UI) in internet stvari (IoT), za optimizacijo kmetijskih procesov. Cilj je povečati učinkovitost pridelave, zmanjšati stroške, izboljšati kakovost pridelkov in zmanjšati vpliv na okolje. Prednosti pametnega kmetijstva je v več pridelkih in boljši kakovosti hrane, zmanjšani porabi vode, gnojil in pesticidov, manjšemu vplivu na okolje ter optimizaciji delovne sile in stroškov na kmetiji. Pametno kmetijstvo je ključno za prihodnost kmetijstva, saj omogoča trajnostno in učinkovito pridelavo hrane z manj razpoložljive delovne sile.

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
100% pokritost občine z 5G signalom	80	100

Ukrep 4: Sklad za razvoj Goričkega

Naselja Občine Moravske Toplice na območju KP Goričko se soočajo z zmanjševanjem števila in staranjem prebivalstva, kar dolgoročno predstavlja veliko tveganje za nadaljnji razvoj Občine Moravske Toplice. Sklad za razvoj Goričkega dela Občine Moravske Toplice bo osnova za financiranje gospodarskih aktivnosti, katerih delovanje bo doprineslo do ohranjanja prebivalstva z nudenjem zaposlitvenih ali podjetniških priložnosti prebivalstva ali krajevnih skupnosti v obliki zagotavljanja začetnega kapitala za vzpostavitev ekonomske dejavnosti. Sklad lahko financira tudi dejavnosti, ki so potrebne za življenje ljudi na območju (npr. trgovina, bencinska črpalka, ipd.), s čimer se izboljšajo pogoji življenja in posledično omogočajo privabljanje mladih družin v okolje. Sklad naj inicira Občina Moravske Toplice, sovlaganje pa ponudi lokalnim gospodarskim subjektom, večjim kmetovalcem in drugim zainteresiranim vlagateljem. Cilj sklada je ustvarjanje donosa vlagateljem.

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Sklad za razvoj Goričkega	0	1

7.3 Strateška usmeritev: Zelena občina

Zelena občina je vizija soustvarjanja zelene, nizkoogljične družbe trajnostnega razvoja. Za dostojno življenje v okviru zmožnosti našega planeta je potrebno zmanjšati povezavo med gospodarsko rastjo in rastjo rabe surovin in energije. Korak k temu je krožno gospodarstvo. Uspešnost prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo lahko merimo z emisijsko, energetske in snovno produktivnostjo, kjer pa potrebujemo še nekaj napora, da vpeljemo dosledno te ukrepe v družbo.

Posebne pomena je tudi ohranjanje biotske raznovrstnosti in naravnih virov ne samo na varovanih območjih Nature 2000 in KP Goričko, ampak tudi s trajnostno naravnanim kmetijstvom in gozdarstvom izven teh območij ter premišljenim sistemom mobilnosti in dostopnosti. Ključno za doseganje zelenih ciljev v prihodnje je učinkovito izkoristiti vse razpoložljive finančne vire ter z novimi znanji, inovacijami in trajnostnimi naložbami doseči sistemske premike v čiste in učinkovite rešitve.

Ob tem je potrebno tudi povečati ukrepe za omilitev posledic podnebnih sprememb in povečati odpornost na podnebne spremembe, saj smo v Občini Moravske Toplice med potencialno bolj ogroženimi območji zaradi podnebnih sprememb.

Ukrep 1: Zeleni sistem

Zeleni sistemi v urbanih naseljih imajo ključno vlogo pri izboljšanju kakovosti življenja, trajnostnem razvoju ter zaščiti okolja. Poleg tega prinašajo okoljske koristi, saj prispevajo k zmanjšanju onesnaženja zraka, regulaciji temperature in upravljanju z vodami. Zeleni sistem vpliva na zdravje ljudi, saj spodbuja telesno dejavnost, kot so hoja, tek in kolesarjenje, kar prispeva k boljšemu fizičnemu zdravju prebivalcev. Sočasno pa krepi duševno zdravje z zmanjšanim stresom, izboljšujem razpoloženja in splošnega duševnega počutja. Prav tako prispeva k družbenim koristim, saj so zeleni prostori mesta za druženje, rekreacijo in skupinske dejavnosti, kar krepi družbene vezi in občutek skupnosti. Navsezadnje imajo tudi estetsko vrednost z izboljšujem vizualnega izgleda urbanih naselij, kar lahko poveča privlačnost in vrednost nepremičnin.

Zeleni sistem je mogoče opredeliti ekonomske koristi, ki se kažejo v zvišanju vrednosti nepremičnin, rastline in zelene strehe lahko zmanjšajo stroške hlajenja poleti in ogrevanja pozimi. Urbani zeleni sistem povezuje urbano naselje z naravo in naravo z njim in tako omogoča življenjski prostor za številne vrste

rastlin in živali, kar povečuje biotsko raznovrstnost v urbanih naseljih. Vse te koristi skupaj prispevajo k trajnostnemu razvoju urbanih središč in izboljšanju kakovosti življenja njihovih prebivalcev. Zato je načrtovanje in ohranjanje zelenih sistemov (predvsem starih dreves) v urbanih naseljih ključnega pomena za prihodnost.

Cilj 1.1. Zeleni sistem v Moravskih Toplicah

Občinsko središče Moravske Toplice so največji turistični kraj v Pomurju in eden od top 10 v Sloveniji. Spodnji del naselja Moravske Toplice je praktično podrejen turizmu in njegovim potrebam. Zgornji del Moravskih Toplic je razpršen in ga prav tako zaobjema kmetijstvo.

Moravske Toplice na zahodni vpadnici objema Čreta, ki je predvsem v poletni sezoni zavetišče tako domačinov, kot turistov pred vročino. Čreto na dva dela razdeli državna cesta Martjanci – Dobrovnik in kolesarsko-pohodniška steza. Čreta v delu, ki se navezuje na naselje Panonska vas, je bila v preteklosti urejena s trim stezo in pravljničnim parkom, a jo je potrebno obnoviti in urediti ter odstraniti nevarna in bolna drevesa ter robidovje, ki jo je v enem delu preraslo. Dotrajana je tudi trim steza, ki jo je potrebno v celoti obnoviti ter nadgraditi pravljnično deželo z dodatnimi igrali in zasaditvami. Del Črete, ki se navezuje na zgornji del Moravskih Toplic je popolnoma neurejen in v danem stanju popolno neizkoriščena zelena površina. Tu se predvideva na severnem robu, ob stanovanjskem naselju prav tako manjše otroško igrišče.

Vrtec Moravske Toplice je zgrajen na novo in praktično brez zasaditev in sence. Do vrtca bo iz smeri Term Vivat se nadaljeval drevored. Uredile se bodo tudi ulice okoli Termah Vivat z novimi zasaditvami. Ohranile se bodo grmovnice in drevesa, kjer smiselno. Obnovil se bo del Parka prekmurske reformacije ob Evangeličanski cerkvi. Ozelenele ulice bodo povezale Čreto z novo parkovno potezo.

Nova parkovna poteza bo nastala na vzhodnem delu spodnjega dela Moravskih Toplic in se zajedla v naselje, kjer prebivalci nimajo razen lastni vrtov, nobene javne urbane zelene infrastrukture ter uredila okolica avtobusnega postajališča. V sklopu parkovne poteze bo vzpostavljena tudi igriva točka parka, namenjena otrokom in mladostnikom ter urbana oprema. Ob Titanovem potoku bi urejena peščena pešpot.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Obnoviti in na novo urediti urbani gozd Čreta	0	1
Ozelenitev ulic v Moravskih Toplicah	0	3
Nove parkovne površine	0	1
Število prebivalcev, ki imajo dostop do nove ali izboljšane zelene infrastrukture	0	6.000
Površina izboljšane ali na novo vzpostavljene zelene infrastrukture (ha)	0	1
Število novih ali obnovljenih zelenih in modrih koridorjev	0	3

Cilj 1.2 Zagotoviti zelena, privlačna in biotsko raznovrstna območja izven Nature 2000

V občini Moravske Toplice, predvsem v njenem ravninskem delu je potrebno načrtovati nove zelene površine in prenavo obstoječih zelenih površin ter degradiranih območij kot so npr. gramoznice. Potrebno je do njih zagotoviti dobro dostopnost občanom ter obenem izvesti sanacijo obstoječih zasaditev in zasaditi nove površine. Ob tem velja načrtovati zasaditve avtohtonih rastlin, ki so prilagojene na naše okolje in se na spreminjajoče se klimatske razmere dobro odzivajo. Načrtovanje zasaditev mora vključevati tudi zasaditev medovitih rastlin, glede na to da so oprasovalci (čebele, čmrlji, metulji itd.) čedalje redkejši. Ob tem je potrebno načrtovati tudi režim vzdrževanja, ki bo

omogočal cvetenje in odcvetenje cvetlic do dozoritve semen ter bo prizanesljiv do insektov, kateri se globalno soočajo z množičnim izumiranjem. Tu velja razmisliti tudi o morebitnem zalivalnem sistemu z vzpostavitvijo ponikovalnih polj z zadrževalniki padavinske vode, vzpostavitvijo deževnih vrtov na poplavnih območjih, urejanjem urbanega okolja s vodopropustnimi materiali itd.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Obnoviti in na novo urediti urbani gozd Čreta	0	1
Ozelenitev ulic v Moravskih Toplicah	0	3
Nove parkovne površine	0	1
Število prebivalcev, ki imajo dostop do nove ali izboljšane zelene infrastrukture	0	6.000
Površina izboljšane ali na novo vzpostavljene zelene infrastrukture (ha)	0	1
Število novih ali obnovljenih zelenih in modrih koridorjev	0	3

Ukrep 2: Trajnostna raba vodnih virov in oskrba s pitno vodo

Voda je eden najpomembnejših virov vsake skupnosti, česar se v Občini Moravske Toplice, ki sodi med najbolj sušne občine v Sloveniji, zavedamo. Na območju občine nimamo ključnih vodnih virov za sistemsko zagotavljanje vodooskrbe in smo odvisni od skupnega sistema upravljanja v okviru Vodovodnega sistema B za zagotavljanje neovirane in stalne vodooskrbe s pitno vodo. Za zagotavljanje vzdržne in trajnostne rabe vodnih virov so potrebni tako neposredni ukrepi, kot ukrepi ozaveščanja o pomenu trajnostne rabe vodnih virov in skrbi za te vire. Za dostop do pitne vode in zagotavljanje neovirane oskrbe s pitno vodo je potrebno skrbeti tudi za vodovodno omrežje na našem območju.

Cilj 2.1 Zagotoviti trajnostno rabo vode

Trajnostna raba vode vključuje varčno rabo vode, skrb za vodne vire in vode, ozaveščanje o rabi in onesnaževanju vode, recikliranje vode (čiščenje) in raba deževnice za določene namene. Za potrebe kmetijstva je smiselno razmišljati o akumulacijah ob obstoječih vodotokih, ki bi ob presežkih zbirale vodo, da se preprečijo poplave, v sušnih obdobjih pa bi lahko iz teh akumulacij zagotavljali vodo za namakanje (predvsem vrtnin, deloma pa tudi drugih kmetijskih površin).

Cilj 2.2 Obnova in nadgradnja vodovnega omrežja s hidravlično izboljšavo omrežja ter zmanjšanje vodnih izgub

Za zagotavljanje nemotene in trajne oskrbe s pitno vodo občina zagotavlja ustrezno skrb za vodovodno omrežje. Ta vključuje tako obnovo kot nadgradnjo obstoječega omrežja. Obnova je potrebna zaradi dotrajanosti, kot izboljšanje obstoječih cevovodov, ki imajo prevelike izgube ali pa ne dohajajo več potreb (npr. premajhni preseki do območij, kjer se je zgradilo dodatna bivališča).

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Sebeborski zadrževalnik	0	1
Podaljševanje struge Kobiljskega potoka in aktiviranje stare struge	0	1
Obnova vodovoda po naseljih	0	3
Nova trasa vodovoda	0	2
Nov transportni vod	0	1

Ukrep 3: Odvajanje in čiščenje odpadnih voda

Na območju občine Moravske Toplice je odvajanje in čiščenje odpadnih voda urejeno z mešanim kanalizacijskim sistemom v Moravskih Toplicah ter več čistilnimi napravami, ki prečiščujejo odpadne vode, preden so izpuščene v naravo.

Sistem se v občini ne razteza zgolj in samo v aglomeraciji, ki predstavlja območje poselitve, kjer sta poseljenost ali izvajanje gospodarske ali druge dejavnosti zgoščena tako, da je mogoče zbiranje komunalne odpadne vode v kanalizaciji in njeno odvajanje po kanalizaciji v komunalno čistilno napravo ali na končno mesto izpusta, ampak tudi izven nje, saj le-te ne sledijo razvoju krajev in naselij v občini. Na območjih razpršene poselitve (Goričko), občina spodbuja izgradnjo malih čistilnih naprav.

Cilj 3.1 Obnova in nadgradnja kanalizacijskega omrežja

Deloma pa je obstoječe kanalizacijsko omrežje v občini potrebno nadgradnje, da bi zadostilo povečanim potrebam na področjih novih ali bodočih poselitev. Tako je potrebno nadgraditi obstoječe omrežje in ga razširiti do novih in bodočih uporabnikov, kjer je smiselno. Kjer ni še naprej subvencionirati male čistilne naprave.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Nadgradnja ČN Lukačevci (PE)	4.500	6.500
Obnova kanalizacijskega omrežja po naseljih	0	2
Novo sekundarno omrežje	0	2
Male čistilne naprave	0	10

Ukrep 4: Ravnanje z odpadki

Ravnanje z odpadki zajema zbiranje, prevoz, predelavo, vključno s sortiranjem, in odstranjevanje odpadkov, vključno z nadzorom takih postopkov in z dejavnostmi po zaprtju naprav za odstranjevanje odpadkov ali upravljanja zaprte naprave ter z dejavnostmi trgovca z odpadki in posrednika z odpadki. Upravljanje z odpadki je ključnega pomena za ohranjanje čistega in zdravega okolja. Napredno upravljanje z odpadki se osredotoča na izboljšanje obstoječih praks zbiranja odpadkov ter spodbujanje recikliranja in kompostiranja med prebivalci.

Učinkovito ravnanje z odpadki lahko bistveno prispeva k učinkoviti rabi virov in ti so bistvenega pomena za zadovoljevanje potreb človeške družbe in zagotavljanje njenega nadaljnjega razvoja.

Ključno pri ravnanju z odpadki je zmanjševanje odpadkov. Preden snov, material ali proizvod postane odpadek je potrebno sprejeti ukrepe s katerimi se:

- zmanjša količina odpadkov, vključno s ponovno uporabo proizvodov ali podaljšanjem življenjske dobe proizvodov,
- škodljivi vplivi nastalih odpadkov na okolje in zdravje ljudi,
- vsebnost nevarnih snovi v materialih in proizvodih.

S ponovno uporabo rabljenih izdelkov ne zavržemo, ampak podaljšamo čas, ko jih še vedno uporabljamo za namen, za katerega so bili proizvedeni. V primerjavi s pogosto menjavo rabljenih izdelkov z novimi to vpliva na prihranek pri surovinah in energiji ter na zmanjšanje količin odpadkov. Če nastopi ponovna uporaba rabljenega predmeta, preden je ta predmet zavržen med odpadke (oddan ali prepuščen v sistem ravnanja z odpadki), potem to predstavlja neposredni ukrep preprečevanja

nastajanja odpadkov, ne glede na to, ali je bilo treba rabljen izdelek pred njegovo ponovno uporabo popraviti ali ne.

Cilj 4.1 Učinkovito ravnanje z odpadki in spodbujanje krožnega gospodarstva

Kljub dolgoletni tradiciji ločenega zbiranja odpadkov je potrebno še vedno spodbujati ločeno zbiranje odpadkov in dvigniti raven ozaveščenosti prebivalstva pri ravnanju z odpadki. Občina na letni ravni organizira čistilno akcijo spomladi na celotnem območju občine, kar je dober ukrep ozaveščanja. Ker se odpadki še nenehno odlagajo v naravi je smoterno v prihodnje v jesenskem času še enkrat organizirati dogodek osveščanja, ki ni nujno, da je v obliki čistilne akcije. Sočasno bo potrebno tudi strmeti k stroškovno učinkovitem in kakovostnem izvajanju obvezne občinske GJS zbiranja odpadkov. Z različnimi pristopi in inovacijami razvoja obdelave odpadkov, prispevati k čim nižjemu odstotku odloženih odpadkov na odlagališču CEROP. Pridobitev novih odlagalnih površin s ponovno aktivacijo starega že zaprtega odlagalnega polja omogočiti daljše življenje CEROP na danem območju. To predstavlja nenazadnje velik izziv v prihodnje za vse pomurske občine, kot lastnice CEROP. Z nadaljnjimi ukrepi bo potrebno tudi prispevati k zaščiti podtalnice in vodnih zajetij v okolici CEROP, saj zaradi izcednih vod, ki nastajajo na območju CEROP, bo potrebno pristopiti k izgradnji kanalizacijskega priključka do Centralne čistilne naprave Murska Sobota ter zaščititi podtalnico.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Zmanjšati delež nepravilno odloženih odpadkov med mešanimi komunalnimi odpadki v %	0	50%
Povečanje odlagalnega polja za odlaganje ostankov predelanih odpadkov (v ha)	0	1,6
Razvoj in nadgradnja obdelave odpadkov	0	4
Ozaveščanje prebivalstva o ustreznem odlaganju odpadkov	1	2

7.4 Strateška usmeritev: Povezana občina

Dostopnost za vse pomeni ustvarjanje okolja, ki omogoča enakopraven dostop do storitev, infrastrukture in informacij ne glede na fizične, senzorne ali kognitivne sposobnosti posameznikov. To vključuje prilagoditve za invalide, starejše, družine z otroki ter vse druge skupine, ki se lahko soočajo z ovirami v vsakdanjem življenju. Za trajnostni razvoj, prilagajanje in povečevanje odpornosti na podnebne spremembe, pravično in sprejemljivo skupnost je vprašanje dostopnosti in s tem povezane mobilnosti eno ključnih vprašanj, posebej na odmaknjenih naseljih in zaselkih v občini.

Za bolj povezano in dostopno občino je pomembno vzpodbujati trajnostno mobilnost, nadgradnje javnih in intermodalnih prometnih storitev, racionalno in v prihodnost usmerjeno gradnjo prometne infrastrukture, ki omogoča učinkovite in s potrebami usklajene prometne povezave med občinskim središčem in naselji v občini ter regijskim središčem in ostalimi občinskimi središči v regiji, izven regije ter čez mejo.

Upravljanje prometa in s tem povezljivost prometnih podsistemov bi moralo preseči zgolj odzivanje na trenutne prometne obremenitve in reševanje situacij, ko nastanejo. Sam promet je treba načrtovati na podlagi pridobljenih podatkov, tudi s pomočjo digitalizacije in s tem doseči ustrezno pretočnost in kakovost storitev na celotnem prometnem omrežju. V ta namen se pripravlja tudi Občinska celostna prometna strategija, ki bo podala rešitve na področju prometa.

Vlaganje v cestno infrastrukturo še vedno predstavlja glavnino investicij v občini. Stremeti je potrebno k zagotavljanju kakovostne prometne infrastrukture, ki bo na dolgi rok tudi dlje zagotavljala varen promet.

Občina se povezuje s svetom tudi preko internetnih povezav. V ta namen je potrebno stremeti ki čim boljši pokritosti občine z optičnim omrežjem in s 3G/4G/5G signalom.

Ukrep 1: Celostna prometna strategija

Celostna prometna strategija je integriran pristop k načrtovanju in upravljanju prometnega sistema, ki združuje različne načine prevoza in upošteva tako gospodarske kot okoljske vidike. Ključni elementi te strategije vključujejo Integracijo prometnih sredstev, trajnost in varstvo okolja, učinkovitost in varnost, dostopnost in vključenost in tehnološki napredek. Tak pristop omogoča strateško usklajevanje ukrepov, ki so potrebni za celovito in dolgoročno izboljšanje mobilnosti ter prispeva k trajnostnemu razvoju mest in podeželja. Celostna prometna strategija vključuje sodelovanje med različnimi deležniki, kot so občine, deležniki, regionalni in nacionalne institucije ter vključuje javnost, da se doseže konsenz glede prihodnjih potez.

Cilj 1.1. Priprava in izvedba CPS in izvedbeni ukrepi

Celostna prometna strategija (CPS) je dolgoročen načrt občine ali regije za trajnostno, varno, učinkovito in dostopno mobilnost vseh prebivalcev. CPS upošteva različne oblike prevoza, zmanjšuje negativne vplive prometa na okolje ter izboljšuje kakovost življenja. Izhajajoč iz OCPS se bodo pripravili izvedbeni ukrepi.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
OCPS	0	1

Ukrep 2: Cestno prometno omrežje

Cestno prometno omrežje vključuje vse vrste cest, križišč in prometnih sistemov, ki omogočajo učinkovito in varno premikanje vozil, kolesarjev in pešcev. Dobro načrtovano omrežje zagotavlja pretočnost prometa, zmanjšuje zastoje in izboljšuje prometno varnost. Za zagotavljanje povezane in dostopne občine bo potrebno vzdrževati in nadgrajevati cestno omrežje ter omogočati učinkovit motoriziran transport. Obstoječ cestni sistem deloma potrebuje obnovo in dograditev, zlasti tam, kjer je potrebna povezava z novo ali obstoječo infrastrukturo. Občina bo na določenih odsekih uvedla omejitve hitrosti, dostopa za motorna vozila ali prednostno rabo za nemotorizirane oblike mobilnosti. Ključni ukrepi za izboljšanje prometne varnosti bodo vključeni v prenavo križišč, preureditev nekaterih v krožišča ter postavitve nove, tudi digitalizirane prometne signalizacije za učinkovitejše upravljanje prometa.

Cilj 2.1 Urejena prometna infrastruktura

Ob rekonstrukcijah in vzdrževalnih delih občinskih cest bomo odpravili ozka grla ter posodobili javno razsvetljavo, kar bo prispevalo tudi k širitvi kolesarskega omrežja v občini. Poškodovanost cest ostaja pomemben izziv, saj vpliva na varnost in prevoznost. Redno vzdrževanje vključuje obnovo vozne površine, ureditev odvodnjavanja, prometne signalizacije, varnostnih ograj, kjer potrebno, cestne razsvetljave in drugih ključnih elementov, kar zagotavlja varno in nemoteno mobilnost. Na določenih odsekih bomo vgradili krožišča, ki bodo izboljšala pretočnost prometa in znižali hitrost, zlasti na problematičnih točkah. Poseben poudarek bo namenjen tudi rednemu vzdrževanju in nadgradnji premostitvenih objektov, ki so ključni za varnost in trajnost cestne infrastrukture. Sistematični pregledi

cest omogočajo hitro zaznavanje poškodb, kot so razpoke v vozišču ali poškodovana prometna signalizacija, ter pravočasno ukrepanje za njihovo odpravo.

Cilj 2.2. Vzpostaviti medobčinske kolesarske povezave

Občina Moravske Toplice kot regijsko turistično središče potrebuje ustrezne kolesarske povezave s širšo regijo, zlasti s sosednjimi občinami. Obiskovalci pričakujejo udobno in sproščeno kolesarjenje z enostavnim dostopom do zanimivih točk v občini in okolici. Ključna vrzel v kolesarski infrastrukturi je pomanjkanje varne in kakovostne povezave z Občinami Beltinci in Puconci ter Mestno občino Murska Sobota.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Obnovljene in nove ceste (km)	0	9.5
Kolesarska pot Bogojina – Gančani (km)	0	4
Dolžina novih urejenih poti za kolesarje (km) po občini	0	5.5
Obnova dotrajanih mostov	0	5

Ukrep 3: Digitalizacija in UI

Napredne digitalne tehnologije omogočajo transformacijo obstoječih in ustvarjanje novih poslovnih modelov, razvoj inovativnih izdelkov in storitev ter povečujejo učinkovitost in konkurenčnost gospodarstva. Poleg tega prispevajo k širšemu družbenemu in gospodarskemu razvoju. V skladu z načeli zelenega prehoda zmanjšujejo negativne vplive na okolje ter spodbujajo trajnost, odpornost in energetska učinkovitost.

Slovenija se glede na digitalne javne storitve, namenjene državljanom, nahaja pod povprečjem EU-27. Učinkovitost zagotavljanja ključnih javnih storitev na internetu se meri z deležem upravnih korakov, ki jih je mogoče v celoti izvesti na spletu. Pri tem so upoštevani različni življenjski dogodki, kot so selitev, transport, začetek postopka v sporih majhne vrednosti, družina, kariera, študij in zdravje. Naša ambicija je doseči cilj, da so vse ključne javne storitve občine dostopne na internetu, hkrati pa omogočiti, da občani komunicirajo z občinsko upravo prek spleta, kadar je to primerno. Občina bo smiselno sledila Strategija digitalnih javnih storitev do leta 2030 in Digitalni Sloveniji 2030.

Cilj 3.1. Zagotovljeno je učinkovito in varno okolje za opravljanje digitalnih storitev

Cilj je povečati učinkovitost delovanja občine, odpraviti administrativne ovire ter omogočiti nove oblike družbene vključenosti in procesov oblikovanja javnega mnenja. Ključni strateški cilj je vzpostavitev digitalnega okolja, ki bo omogočalo razvoj in uvedbo javnih digitalnih storitev, s katerimi bo sodelovanje med uporabniki in občino enostavnejše.

Občina mora zagotoviti, da bodo vse ključne javne storitve dostopne digitalno, z enotnim standardom oblikovanja in funkcionalnosti. S tem bomo izboljšali uporabniško izkušnjo in omogočili preprost dostop prek vseh elektronskih naprav. V skladu z načelom transparentnosti bomo uporabnikom omogočili vpogled v podatke, ki jih o njih vodijo javne institucije, ter sledenje uporabi teh podatkov. Pri tem bomo zagotovili najvišjo raven varstva podatkov in zasebnosti.

Komunikacija v prihodnje med uporabniki in občino bo v prvi vrsti digitalna. Izjemoma bodo omogočeni tudi alternativni kanali za tiste, ki digitalnih storitev ne bodo mogli ali želeli uporabljati. Digitalne storitve bodo optimizirane glede na potrebe uporabnikov, vključno z uvedbo sestavljenih digitalnih storitev, ki bodo združevale ključne storitve glede na življenjske dogodke. Tako bomo zmanjšali breme uporabnikov pri iskanju informacij in usklajevanju z različnimi institucijami.

Cilj 3.2 Vse digitalne storitve so soustvarjene z uporabniki in usmerjene v njihove potrebe. Zavedamo se, da mora digitalizacija poenostaviti interakcije uporabnikov z javnimi institucijami. Zato bomo pri oblikovanju digitalnih storitev aktivno sodelovali z vsemi uporabniki in zainteresiranimi deležniki. Poleg tega mnogi sploh ne vedo, da digitalne storitve obstajajo, saj ni jasnega pregleda in primerjave med fizičnimi in digitalnimi postopki.

Cilj 3.3. Spletna stran in družbena omrežja

Spletna stran in družbena omrežja sta ključna orodja za uspešno digitalno prisotnost občine. Spletna stran je odraz profesionalne prisotnosti in kredibilnosti, deluje kot digitalna vizitka in daje občini profesionalen videz, ki jo dopolnjujejo aktivna družbena omrežja. Obe orodji omogočata doseg širše javnosti. Družbena omrežja omogočajo hitro širjenje informacij in interakcijo z občani in strankami, brezplačno in plačljivo oglaševanje ter ciljno usmerjene kampanje. Spletna stran omogoča povratne informacije, ankete, ocene in vprašanja v realnem času, je osrednje mesto za predstavitev dogodkov, morebitnih opozoril in novic. Vsled temu morata obe orodji v korak s časom, trendi in tehnologijo.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Nova spletna stran	0	1
Promocijska kampanja za uporabo digitalizacije	0	1

7.5 Strateška usmeritev: Občina po meri občana

Strateška usmeritev Občina po meri občana poudarja, da mora lokalna skupnost delovati v skladu z željami, potrebami in pričakovanji njenih prebivalcev. Gre za pristop, kjer so ključne značilnosti:

- **Participacija in vključenost:** Odločanje na lokalni ravni temelji na aktivnem sodelovanju občanov, kjer se njihova mnenja in predlogi redno upoštevajo.
- **Transparentnost:** Odločitve in postopki so jasni ter dostopni vsem, kar krepi zaupanje med občani in lokalnimi oblastmi.
- **Prilagodljivost in odzivnost:** Občina se nenehno prilagaja spremembam v družbi, tehnologiji in ekonomskih pogojih, da bi čim bolje zadostila specifičnim lokalnim potrebam.
- **Sodelovanje:** Spodbujanje dialoga med različnimi skupinami in posamezniki v skupnosti omogoča, da se oblikujejo rešitve, ki so resnično po meri občana.

Tak pristop k lokalni upravi omogoča, da občina postane dinamičen in odziven sistem, kjer so državljani aktivni partnerji pri oblikovanju okolja, v katerem živijo. Čeprav se implementacija takega modela lahko razlikuje glede na lokalne značilnosti in razpoložljive vire, je cilj vedno enak – zagotoviti, da so storitve, infrastruktura in politike resnično prilagojene potrebam ljudi, ki tam živijo.

Ukrep 1: Transparentno javno naročanje

Transparentno javno naročanje je ključno za odgovorno porabo javnih sredstev. Koncept prispeva k večji zaupnosti in učinkovitosti javnega sektorja. Pri transparentnem javnem naročanju so vsi postopki in merila za izbiro ponudnikov jasno opredeljeni in javno dostopni. Zagotovljena je odprta konkurenca, kjer vsi zainteresirani ponudniki prejmejo enake možnosti za sodelovanje. Podatki o razpisih, odločitvah in sklenjenih pogojih so dostopni javnosti, kar omogoča nadzor in preprečuje korupcijo. Sistem omogoča pritožbe in revizije, s čimer se zagotavlja odgovornost naročnika in poštenost postopka.

Transparentno javno naročanje omogoča torej vpogled v celoten postopek. Ta pristop krepi odgovornost lokalne skupnosti, saj morajo biti odločitveni postopki ne le pregledni, ampak tudi usklajeni z okoljevarstvenimi in družbenimi standardi. Z odprtostjo in skladnostjo z visokimi etičnimi standardi se krepi zaupanje med občani in občino. Takšen pristop k javnemu naročanju in upoštevanju smernic DNSH pripomore k oblikovanju trajnostnega okolja, kjer so tako okoljski kot družbeni vidiki ustrezno zaščiteni, hkrati pa se zagotavlja učinkovita in pregledna raba javnih sredstev.

Cilj 1.1: Družbeno odgovorno javno naročanje

Družbeno dogovorno javno naročanje združuje elemente transparentnosti, participacije in odgovornosti, s poudarkom na socialnih vidikih javnih razpisov. Gre za pristop, ki vključuje več deležnikov in upošteva družbene, okoljske in etične standarde. Poleg tradicionalnih meril, kot so cena in kakovost, se v postopkih javnega naročanja vključujejo tudi socialni kriteriji, na primer ustvarjanje delovnih mest, podpora lokalnim skupnostim in spodbujanje etičnega poslovanja. Upoštevanje trajnostnega razvoja, zmanjševanje negativnih vplivov na okolje ter spodbujanje družbeno odgovornega ravnanja so ključni dejavniki. Vsi koraki in merila so javno dostopni, kar omogoča nadzor in zagotavlja pravičnost. Uvedba mehanizmov za pritožbe omogoča preverjanje in odpravljanje morebitnih nepravilnosti. Družbeno dogovorno javno naročanje tako predstavlja orodje za modernizacijo javnega sektorja, ki združuje ekonomske in družbene cilje ter krepi vlogo skupnosti pri oblikovanju javnih politik.

Cilj 1.2: Upoštevanje smernic DNSH

Upoštevanje smernic DNSH pri izbiri in izvedbi projektov pomeni, da se ocenjujejo potencialni negativni vplivi na okolje, kar vključuje vplive na biodiverzitetu, podnebne spremembe in porabo virov. Poleg okoljskih učinkov se preverjajo tudi morebitni škodljivi vplivi na družbo in lokalno gospodarstvo. Smernice DNSH se vključujejo že v fazi načrtovanja, s čimer se zagotovi, da projekti ne bodo imeli pomembnih negativnih vplivov na nobeno od področij – okolje, socialni sektor ali gospodarstvo. Upoštevanje teh smernic je tudi zahteva evropskih in nacionalnih politik, ki stremijo k trajnostnemu razvoju ter spoštovanju okoljskih in družbenih standardov. medtem ko smernice DNSH zagotavljajo, da so izbrani projekti skladni z dolgoročnimi trajnostnimi cilji.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Število javnih naročil po principu DNSH	0	10

Ukrep 2: Sprejem programov in odlokov na lokalni ravni, ki znižujejo raven administrativnih ovir in vključujejo javnost

Sprejem odlokov, ki znižujejo administrativne ovire, predstavlja ključen korak k izboljšanju učinkovitosti lokalne uprave in spodbujanju lokalnega razvoja. Takšni ukrepi so usmerjeni v poenostavitev postopkov, zmanjšanje birokracije in izboljšanje storitev za občane ter podjetja. Lokalni odloki lahko odstranijo nepotrebne administrativne korake, kar skrajša čas obdelave vlog in izboljša učinkovitost javnih storitev. Prehod na elektronske postopke (e-uprava) omogoča boljši nadzor in avtomatizacijo postopkov, kar zmanjšuje možnost napak in povečuje preglednost. Z zmanjšanjem administrativnih ovir se olajša sodelovanje med občani in občino, kar spodbuja večjo transparentnost in zaupanje. Sprejem odlokov

na lokalni ravni, ki znižujejo administrativne ovire, ni le orodje za izboljšanje učinkovitosti uprave, temveč tudi ključen dejavnik za spodbujanje gospodarskega razvoja in krepite zaupanja med občani in lokalnimi oblastmi. Tak pristop omogoča, da se lokalne skupnosti hitreje odzovejo na potrebe svojih prebivalcev in se prilagodijo dinamičnemu okolju, kar dolgoročno prinaša koristi celotni skupnosti.

Cilj 2.1: Zniževanje administrativnih ovir

Zniževanje administrativnih ovir pomeni poenostavitev in racionalizacijo postopkov v občinski upravi ter poslovnem okolju, kar prinaša številne pozitivne učinke, kot so odpravljanje nepotrebnih birokratskih korakov in omogočanje hitrejše obravnavanje vlog. Z uvedbo elektronskih storitev se pripomore k avtomatizaciji in večji preglednosti procesov. Znižanje administrativnih ovir zmanjša stroške in časovne zahteve za občane, vlagatelje, podjetja, itd. Hitrejša in bolj pregledna obravnava dokumentov in vlog izboljša kakovost javnih storitev ter lažji nadzor in zmanjšanje možnosti za nepravilnosti. Z odpravo nepotrebne birokracije se krepí zaupanje med občani, gospodarstvom, NVO in občino. Zniževanje administrativnih ovir je ključnega pomena za ustvarjanje učinkovite, odzivne in sodobne uprave, ki prispeva k trajnostnemu razvoju in izboljšanju kakovosti življenja v skupnosti.

Cilj 2.2. Javne razprave in sodelovanje javnosti

Vključevanje javnosti v odločevanje pri sprejemu programov, ki lahko bistveno vplivajo na življenje in bivanje prebivalcev. Odprt dialog z javnostjo omogoča izboljšanje idej in krepitev sodelovanja lokalne skupnosti pri sprejemu ključnih strateških odločitev, kot so npr. posegi v prostor, širitev turističnih območij, gradnja večstanovanjskih objektov, širitev kmetijskih območij, komasacija, agromelioracija, itd.

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Zniževanje časa reševanja uradnih zadev	0	40%
Javne razprave z vključevanjem deležnikov / leto	0	2

Ukrep 3: Spoštljivo delovno okolje

Spoštljivo delovno okolje pomeni, da so vsi zaposleni obravnavani z dostojanstvom, spoštovanjem in pravičnostjo. Takšno okolje spodbuja osebni in strokovni razvoj, krepí timsko delo ter pripomore k boljšemu delovnemu vzdušju. To okolje omogoča jasno in konstruktivno izražanje mnenj ter omogoča učinkovito reševanje morebitnih konfliktov. Z zagotavljanjem enakih priložnosti za vse zaposlene brez diskriminacije glede na spol, starost, raso ali druge osebne značilnosti ter s spodbujanje timskega dela ter nudenje podpore, mentorstva in priložnosti za razvoj se krepí medsebojno zaupanje. Z vzpostavljanjem etičnih standardov in jasnih vrednot občinske uprave, ki usmerjajo obnašanje zaposlenih in vodstva se veča tudi spoštovanje občanov, deležnikov in poslovnih partnerjev občine. Sprejemanje in cenjenje raznolikosti mnenj, kulturnih ozadij in strokovnih izkušenj vodi k inovativnosti in boljšim rešitvam. S spoštljivim delovnim okoljem se ustvarja klima, kjer so zaposleni motivirani, zadovoljni in pripravljeni prispevati k uspehu organizacije. Tak pristop ne le izboljšuje delovno učinkovitost, temveč tudi krepí medsebojno zaupanje in pripadnost občinski upravi.

Cilj 3.1: Prilagodljiva organizacija dela in povečanje učinkovitosti

Prilagodljiva organizacija dela in povečanje učinkovitosti sta ključna dejavnika za uspeh ovčine, kot sodobne organizacije. Fleksibilnost pri organizaciji dela omogoča boljše ravnotežje med poklicnim in zasebnim življenjem zaposlenih, kar pozitivno vpliva na njihovo motivacijo, produktivnost in zadovoljstvo.

Prilagodljivost se lahko kaže na več načinov:

- Hibridni model dela je kombinacija dela v pisarni in dela na daljavo in omogoča optimalno izkoriščanje prednosti obeh načinov.
- Fleksibilen delovni čas pomeni, da lahko zaposleni prilagodijo svoj delovni urnik glede na svoje potrebe in produktivne ure.
- Kratkotrajne in projektne naloge so možnost za zaposlene, da se lahko vključujejo v različne projekte in naloge glede na svoje kompetence.

Poleg prilagodljivosti je pomembno tudi zagotavljanje učinkovitega dela skozi jasno zastavljene cilje, ki so naj specifični, merljivi, dosegljivi, relevantni, časovno opredeljeni in lahko pomagajo pri usmerjanju dela. Uporaba sodobnih tehnologij, kot so digitalna orodja za komunikacijo in sodelovanje (npr. Zoom, Microsoft Teams, itd.) lahko izboljšajo organizacijo dela. Samostojnostjo in odgovornostjo zaposlenih se povečuje z zaupanjem v zaposlene in avtonomija pri delu. Ob tem se poveča tudi učinkovitost dela. K nenehnim izboljšavam in povratnimi informacijami pripomorejo redne analize dela in povratne informacije, kar omogoča optimizacijo procesov. Pri tem kaže tudi spodbujati dobro počutje zaposlenih, saj je učinkovito delo tesno povezano z dobrim počutjem. Programi za upravljanje stresa, ergonomija delovnega mesta in skrb za duševno zdravje so ključni dejavniki vsake sodobne organizacije. Prilagodljiva organizacija dela ni samo trend, ampak nujnost za dolgoročni uspeh podjetij. Z uvajanjem prilagodljivosti in povečevanjem učinkovitosti lahko občina izboljša učinkovitost, zadovoljstvo zaposlenih in inovativnost.

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Uvedba hibridnega modela dela	0	1
Izobraževanje zaposlenih	0	5

Cilj 3.2: Uravnotežena, diverzificirana kadrovska sestava ter upravljanje uspešnosti

Uravnotežena, diverzificirana kadrovska sestava ter učinkovito upravljanje uspešnosti sta ključna elementa sodobnega kadrovskega upravljanja, ki prispevata k inovativnosti, prilagodljivosti in uspešnosti organizacije. Vključuje zaposlene z različnimi strokovnimi ozadji, izkušnjami in izobrazbo prinašajo različne poglede na reševanje problemov, kar povečuje inovativnost in kreativnost. Vključevanje oseb iz različnih kulturnih okolij in starostnih skupin omogoča organizaciji, da bolje razume in zadovolji potrebe različnih uporabnikov občinskih storitev in potreb občanov ter spodbuja medsebojno učenje. Prizadevanje za enake možnosti in odpravljanje morebitnih diskriminacij pripomore k ustvarjanju pozitivnega delovnega okolja, kjer se vsak posameznik počuti cenjenega in motiviranega. Raznolikost prispeva k bolj fleksibilnemu odzivanju na spremembe v poslovnem okolju, saj različni pristopi omogočajo hitrejše in bolj kreativne rešitve.

Cilj 3.3: Usposabljanja in različne možnosti za razvoj skozi celotno karierno pot za zaposlene

Usposabljanja in možnosti za razvoj skozi celotno karierno pot zaposlenih so ključni za dolgoročno uspešnost občine in zadovoljstvo zaposlenih. Stalno vlaganje v znanje in kompetence omogoča občini razvoj, zaposlenim pa tako osebni kot profesionalni razvoj.

Ukrep 4: Strateško upravljanje s premoženjem občine

Strateško upravljanje s premoženjem občine je ključno za dolgoročno finančno stabilnost, trajnostni razvoj in zagotavljanje kakovostnih javnih storitev. Občinsko premoženje vključuje nepremičnine, infrastrukturo, javne površine, podjetja v občinski lasti ter naravne vire. Učinkovito upravljanje zagotavlja optimalno izkoriščanje premoženja v korist občanov ter hkrati zmanjšuje stroške in povečuje prihodke občine.

Cilj 4.1: Parcele za individualno gradnjo mladih družin

Parceliranje in prodaja občinskih parcel v naseljih, kjer ima občina gradbene parcele mladim družinam. Potrebna je pazljivost pri pripravi načrta prodaje, ki koliko se da omejuje nakup parcel za turistične namene.

Cilj 4.2. Nakup parcel, opuščenih hiš, starejših hiš na območju KP Goričko za potrebe razvoja kraja in preprečevanja padca poseljenosti krajine

Tesno sodelovanje s krajevnimi skupnostmi ter parcelacija in prodaja parcel za potrebe individualne gradnje mladih družin ali obnove starejših hiš.

Cilj 4.3: Ključne naložbe

Samostojno izvajanje ključnih projektov v občini na način, da občina prevzame usmerjevalca razvoja v željeni smeri ter proda, da v zakup nepremične investitorjem s pripravljenimi projekti.

Kazalniki za doseganje ciljev:

Kazalnik	Izhodiščna vrednost	Končna vrednost
Parcele za novogradnje mladih družin	0	25
Parcele za obnovo starejših hiš	0	5
Zdravstvena postaja Martjanci	0	1
Tematski zabaviščni park (projektna ideja)	0	1
Rimska Čarda (projektna ideja)	0	1
ŠRC Čarda	0	1
Kocljevina	0	1

8 Vključevanje javnosti

V procesu analize in oblikovanja strategije so bili vključeni različni deležniki, da bi zagotovili celovit pristop in upoštevanje različnih perspektiv.

Posebna pozornost je bila namenjena sodelovanju s predstavniki krajevnih skupnosti. Njihova vključitev je prinesla dragocene informacije o specifičnih potrebah in pričakovanjih lokalnih skupnosti, ki živijo v naseljih izven mestnega središča. To je omogočilo, da strategija upošteva tudi specifične značilnosti in potrebe primestnih lokalnih skupnosti.

Za zagotovitev, da strategija naslavlja tudi ekonomske vidike razvoja, je bilo ključnega pomena sodelovanje z gospodarskimi subjekti v občinami. Srečanje z gospodarstveniki je omogočilo boljše razumevanje njihovih potreb in izzivov, kar je bilo nepogrešljivo pri oblikovanju usmeritev za spodbujanje gospodarskega razvoja.

9 Okvir za spremljanje

Za izvajanje strategije Občine Moravske Toplice je odgovoren župan. Vodenje izvajanja lahko s pooblastilom župana prevzamejo podžupan ali direktor uprave ali drugi zaposleni. Projekti, opredeljeni v NRP bodo izhajali iz strategije, o izvajanju pa bo poročila potrjeval občinski svet Občine Moravske Toplice. V operativno izvajanje dokumenta je vključena občinska uprava, javni zavodi, podjetja in službe v občini. Župan določi koordinatorja za izvajanje strategije, ki spremlja izvajanje, napredek, kazalnike, operativno pripravo poročil, koordinira vodje posameznih področij in projektov, išče dodatne vire za financiranje ukrepov. Vodenje posameznih projektov prevzamejo vodje projektov iz oddelkov občinske uprave ali javnih zavodov in drugih javnih podjetij občine, če je to upravičeno.

10 Zaključek

Strategija razvoja občine Moravske Toplice za obdobje 2025-2030 je kompleksen dokument, ki celostni razvoj celotnega območja lokalne samouprave, s poudarkom na trajnostnem pristopu zagotavljanja kvalitete življenja občanov, varovanja narave in virov ter gospodarkega razvoja, predvsem nadaljnjega razvoja turizma kot glavnega vira prihodka in prepoznavnosti okolja.

Strategija je zasnovana na osnovi petih strateških usmeritev:

Vključujoča in odgovorna občina:

Vključujoča in odgovorna družba poudarja enake možnosti, spoštovanje različnosti in aktivno sodelovanje vseh posameznikov pri oblikovanju skupnosti. Takšna družba omogoča, da vsakdo ne glede na osebne okoliščine prispeva k skupnemu dobremu in ima dostop do vseh vidikov družbenega življenja.

Konkurenčna občina:

Strateška usmeritev Občine Moravske Toplice v gospodarstvo in s tem povezanim turizmom je ključna za trajnostni razvoj in konkurenčnost destinacije. Da bi zagotovili uspeh na teh področjih, je treba upoštevati več vidikov, kot so trajnostni razvoj, digitalizacija, inovacije in sodelovanje med različnimi deležniki predvsem, če lokalna skupnost želi pospešiti razvoj MSP in zapolniti poslovne cone ter sočasno dvigniti raven razvoja turizma v višjo prestavo.

Zelena občina:

Zelena občina je vizija soustvarjanja zelene, nizkoogljične družbe trajnostnega razvoja. Za dostojno življenje v okviru zmognosti našega planeta je potrebno zmanjšati povezavo med gospodarsko rastjo in rastjo rabe surovin in energije. Korak k temu je krožno gospodarstvo. Uspešnost prehoda v nizkoogljično krožno gospodarstvo lahko merimo z emisijsko, energetske in snovno produktivnostjo, kjer pa potrebujemo še nekaj napora, da vpeljemo dosledno te ukrepe v družbo.

Povezana občina:

Dostopnost za vse pomeni ustvarjanje okolja, ki omogoča enakopraven dostop do storitev, infrastrukture in informacij ne glede na fizične, senzorne ali kognitivne sposobnosti posameznikov. To vključuje prilagoditve za invalide, starejše, družine z otroki ter vse druge skupine, ki se lahko soočajo z ovirami v vsakdanjem življenju. Za trajnostni razvoj, prilagajanje in povečevanje odpornosti na podnebne spremembe, pravično in sprejemljivo skupnost je vprašanje dostopnosti in s tem povezane mobilnosti eno ključnih vprašanj, posebej na odmaknjenih naseljih in zaselkih v občini.

Občina po meri občana

Strateška usmeritev Občina po meri občana poudarja, da mora lokalna skupnost delovati v skladu z željami, potrebami in pričakovanji njenih prebivalcev. Gre za pristop, kjer so ključne značilnosti participacija in vključenost, transparentnost, prilagodljivost in odzivnost ter sodelovanje med deležniki.